

Espoon suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma luvut 1–13

Yhteiset osuudet

Muutokset 1.8.2025 alkaen

Sisällys

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	4
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut.....	5
1.4.1 A1/A2 -kielen vaihtamisen tai keskeyttämisen periaatteet.....	5
2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA.....	6
2.2 Perusopetuksen arvoperusta	6
2.3 Oppimiskäsitys	8
3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	8
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	8
4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	10
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	10
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	11
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat.....	12
4.3.1 Oppimisympäristöt.....	12
4.3.2 Työtavat	13
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	13
5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN.....	14
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä	14
5.2 Yhteistyö.....	16
5.2.1 Oppilaiden osallisuus.....	16
5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö	16
5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa	17
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	18
5.4 Opetuksen järjestämistapoja.....	18
5.4.1 <i>Toiminta-alueittain järjestettävä opetus</i>	18
5.4.2 <i>Joustava perusopetus</i>	18
5.4.3 <i>Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain</i>	20
5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus	20
5.4.4 <i>Yhdysluokkaopetus</i>	21
5.4.2 Yhdysluokkaopetus	21
5.4.5 <i>Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus</i>	21
5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	21
5.4.4 <i>Joustava perusopetus Siirtynyt lukuun 5.4.2</i>	21
5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa	22
5.4.6 <i>Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu</i>	22
5.4.7 <i>Perusopetuksen poikkeava järjestäminen</i>	24
5.4.8 <i>Opetus erityisissä tilanteissa</i>	24

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	24
6. OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA	26
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	26
6.1.1 Formatiivinen arviointi	26
6.1.2 Summatiivinen arviointi	27
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet	27
6.5 Käyttäytymisen arviointi	27
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	27
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	27
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	28
6.6.2 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain	28
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	29
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi	30
6.8.1 Perusopetuksen Päättöarvosanan muodostaminen	30
6.8.5 6.8.4 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	30
6.11 Todistukset	31
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	31
6.11.3 Välitodistus	32
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	32
7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI, Opetussuunnitelman perusteet	33
7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen	33
7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt	34
7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen	35
7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet	37
7.5 Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen	41
7.6 Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika	42
7.7 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu	44
7.8 Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto	44
7.9 Paikallisesti päätettävät asiat	44
7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI, paikalliset tarkennukset	45
7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen	45
7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt	45
7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen	45
7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet	46
7.5 Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen	48
7.6 Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika	49
7.7 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu	49
7.8 Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto	49

7.9 Paikallisesti päätettävät asiat	49
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	49
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	50
7.2 Yleinen tuki	50
7.2.1 Oppimissuunnitelma yleiseen tukeen	50
7.3 Tehostettu tuki	51
7.3.1 Pedagoginen arvio	51
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	51
7.4 Erityinen tuki	53
7.4.1 Pedagoginen selvitys	53
7.4.2 Erityisen tuen päätös	53
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	54
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	55
7.4.5 Pidentetty oppivelvollisuus	55
7.4.5 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	56
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	62
7.5.1 Tukiopetus	62
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus	63
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	64
8. OPISKELUHUOLTO	64
9. ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN, TOISEN KOTIMAISEN KIELEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET	65
10. KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	65
10.1. Saamelaiset ja saamenkieliset	65
10.2 Romanit	65
10.3 Viittomakieliset	65
10.4 Muut monikieliset oppilaat	65
11. KAKSIKIELINEN OPETUS	67
12. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS	67
13. VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA	67
13.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	67
13.2 Valinnaiset aineet	67
13.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	68
LIITTEET (1.8.2025 alkaen)	68

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

Suomenkielinen perusopetus on osa Espoon kaupungin järjestämiä koulutuspalveluita. ~~Se~~ **Espoon suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma** rakentuu valtakunnallisten säädösten ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sekä Espoon ~~opetustoimen~~ **kasvun ja oppimisen toimialan** linjauksille. Espoon **kasvun ja oppimisen lautakunta** ~~opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta~~ hyväksyy opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditut kuntalinjaukset, kunnan yhteisen tuntijaon ja alueellisen kieliohjelman. Nämä yhdessä muodostavat Espoon perusopetuksen kuntakohtaisen opetussuunnitelman. Espoossa opetus järjestetään pääsääntöisesti vuosiluokittain etenevänä, **mutta se on mahdollista järjestää yksittäisen oppilaan osalta myös tavoitekokonaisuuksittain etenevänä opiskeluna (ks. luku 5).** ~~mutta se on mahdollista järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti (ks. luku 5).~~ Espoon kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet on kuvattu vuosiluokittain. Koulut laativat koulukohtaiset opetussuunnitelmat opetussuunnitelman perusteiden ja kuntakohtaisen opetussuunnitelman pohjalta. Koulukohtaisen opetussuunnitelman hyväksyy koulun johtokunta. Koulukohtainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan erillisenä suunnitelmana Espoon yhteiseen pohjaan. Suunnitelma on koulukohtaisen opetussuunnitelman liite.

Osa kuntalinjauksista on laadittu yhteistyössä suomenkielisen varhaiskasvatuksen sekä ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kanssa. Huoltajille ja kuntalaisille on järjestetty mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman laatimiseen varhaiskasvatuksen ja ruotsinkielisen opetuksen kanssa yhteistyössä järjestetyn sähköisen kyselyn kautta. Oppilaita on kuultu mm. vuosittaisten osallistamispäivien yhteydessä. Huoltajien ja oppilaiden osallistuminen korostuu erityisesti koulun opetussuunnitelmatyössä.

Opiskeluhoiltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevät opetussuunnitelman osuudet on laadittu yhteistyössä ~~sosiaali- ja terveystoimen toimialan~~ **Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen** kanssa. Opiskeluhoillon yhteisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista kaupunkitasolla vastaa ~~lasten ja nuorten hyvinvoinnin johtoryhmä, jossa on edustajat varhaiskasvatuksesta, opetustoimesta sekä sosiaali- ja terveystoimesta.~~ **opiskeluhoillon ohjausryhmä, jossa on edustajat kaikista kasvun ja oppimisen toimialan tulosityksiköistä sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhoiltopalveluista.**

Espoon perusopetuksen opetussuunnitelma julkaistaan sähköisessä muodossa niin, että se käsittää opetussuunnitelman perusteet ja kuntakohtaisen opetussuunnitelman sekä kunkin koulun oman opetussuunnitelman.

Opetussuunnitelman toteutumista espoolaisissa kouluissa seurataan osana **suomenkielisen perusopetuksen** ~~opetustoimen~~ arviointi- ja kehitystyötä. Koulujen itsearviointityö on jatkuvaa toimintaa, josta raportoidaan säännöllisesti määrämuotoisena **kasvun ja oppimisen lautakunnalle.** ~~opetus- ja~~

varhaiskasvatustalokunnalle. Lisäksi kouluilla on omia toimintakulttuurin ja pedagogisen kehittämisen suunnitelmia, jotka kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Espoossa opetusta kehitetään kaikissa kouluissa opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena, **jonka** tavoitteena on lasten ja nuorten yhtenäinen koulupolku. Alueellisen yhteistyön vahvistaminen **peruskoulujen, ala- ja yläkoulujen**, varhaiskasvatuksen sekä esiopetusyksiköiden kanssa on ensiarvoisen tärkeä yhtenäistä kulttuuria luova tekijä. Tiedonsiirron sujuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Toisen asteen oppilaitosten ja lisäopetusta antavien koulujen **muiden perusopetuksen jälkeisten oppilaitosten** kanssa tehdään kiinteää yhteistyötä. Espoossa on tavoitteena, että kaikki peruskoulun päättäneet saavat jatko-opiskelupaikan.

Sivistystoimen sisällä **Kasvun ja oppimisen toimialalla** alueellista yhteistyötä vahvistetaan yhteistyössä ruotsinkielisten **sivistyspalvelujen** opetustoimen, kulttuuri-, sekä liikunta- ja nuorisotoimen **palvelujen** kanssa, samoin kuin taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten kanssa.

Espoon perusopetuksen opetussuunnitelmaa täydentävät mm. seuraavat suunnitelmat ja ohjelmat: Espoon perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma, Espoon varhaiskasvatussuunnitelma, Espoon suomenkielisen esiopetuksen opetussuunnitelma, Suomenkieliseen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma, ~~Starttiopetuksen opetussuunnitelma~~, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ~~Espoon kestävä kehityksen kasvatuksen selonteko~~ **suomenkielisen perusopetuksen kestävyyskasvatuksen toimintasuunnitelma** ja Espoon perusopetuksen ohjaussuunnitelma, **laadukkaan ohjauksen malli ja koulukohtainen ohjaussuunnitelma**.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

1.4.1 A1/A2 -kielen vaihtamisen tai keskeyttämisen periaatteet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu perusopetuksessa vähintään yksi pitkä A-kielen oppimäärä ja yksi keskipitkä B1-kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli.

Tuntijakoasetuksen 6 §:n mukaan oppivelvollisille annettavassa perusopetuksessa oppilaan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A1-kielen oppimäärän mukaisesti ja vähintään yhtä kieltä B1-kielen oppimäärän mukaisesti. Espoossa vapaaehtoinen A-kieli (A2) alkaa neljänneltä vuosiluokalta. A1-kielen vaihtaminen vapaaehtoisena kielenä opiskeltavaan A2-kieleen ei ole oppilaan subjektiivinen oikeus.

Oppilaan huoltaja päättää oppiaineita ja oppimääriä koskevista valinnoista. Lähtökohtana on, että valinnat ovat pysyviä, eikä niitä jälkikäteen voida huoltajan hakemuksesta muuttaa muutoin kuin painavista syistä. Opetushallituksen suosituksen mukaisesti erityisen pidättyvästi tulee suhtautua vasta perusopetuksen

päättövaiheessa esitettyyn pyyntöön oppimäärän vaihtamisesta. Oppilaiden oikeusturvan ja yhdenvertaisen kohtelun toteutumiseksi paikalliseen opetussuunnitelmaan on suositeltavaa kirjata, mitkä ovat painavia perusteita oppimäärän muuttamiselle ja menettelytavat muutoksia haettaessa.

Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa hyväksyttävät perusteet kielen vaihtamiseen tai keskeyttämiseen ovat:

- Mikäli oppilas on siirtynyt opetukseen sellaiseen yläkouluun, jossa aiemmin opiskeltua kieltä ei opeteta
- Tilanne, jossa oppilaalla ei ole ollut mahdollisuutta valita englantia A1-kieleksi
- Oppilaan laaja-alaiset oppimisvaikeudet tai haastava elämäntilanne, mikäli kielen opiskelu ei oppimisympäristöön tehdyistä muutoksista, annetusta tukiopetuksesta ja oppimisen tuesta huolimatta edisty

Jos toisen kotimaisen kielen A1- tai A2-oppimäärä halutaan vaihtaa, kysymykseen voi tulla vaihto B1-oppimäärään, mikäli edellä todetut edellytykset täyttyvät.

Perusteiden ja menettelytapojen tulee olla yhtenevät kaikissa saman perusopetuksen järjestäjän kouluissa. Koska kyseessä on aina poikkeustapaus, menettelytapoihin kuuluu, että hakemuksesta ja sen perusteluista tulee ensin keskustella ko. aineenopettajan sekä huoltajan kanssa. Hakemukseen kirjataan perustellut syyt, joiden pohjalta rehtori tekee päätöksen oppiaineen vaihtamisesta/keskeyttämisestä.

2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Espoon arvopohja

Perusopetuksen arvoperusta rakentuu opetussuunnitelman perusteissa kuvatuille arvioille ja lisäksi valtuuston päättämille Espoon arvoille.

Espoo on asukas- ja asiakaslähtöinen. Espoossa on tärkeää, että arki sujuu. Espoon parhaat voimavarat ovat asukkaat, yhteisöt ja yritykset. Asukkaiden aktiivinen osallistuminen palvelujen kehittämiseen ja yhteistyö kumppaneiden kanssa takaavat tulokselliset ja asukkaiden tarpeisiin vastaavat palvelut.

Oppilaat, huoltajat ja henkilöstö toimivat yhdessä siten, että jokainen oppilas saa parhaat edellytykset kasvaa, kehittyä ja oppia. Oppilaat, huoltajat ja yhteistyökumppanit rakentavat koulupäivää aktiivisesti yhdessä.

Lapsen oppipolkua varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen ja edelleen toiselle asteelle rakennetaan oppijalähtöisesti.

Koulu rakentaa aloitteellisesti yhteistyötä huoltajien kanssa. Kodit saavat säännöllisesti tietoa siitä, miten ja mitä lapsi oppii koulussa, jotta huoltajat pystyvät arvostamaan lapsen oppimista ja tukemaan sitä. Oppilaat osallistuvat aktiivisesti omaan oppimisprosessiinsa. Rehtori johtaa yksikköään niin, että oppilaiden kanssa käydään säännöllisesti keskustelua oppimisesta.

Espoo on vastuullinen edelläkävijä. Edelläkävijyys merkitsee ennakkoluulottomuutta ja luovuutta, avoimuutta, nykyisen kyseenalaistamista ja rohkeutta tehdä asioita uudella tavalla. Edelläkävijyyteen sisältyy tutkimuksen ja kansainvälisen kokemuksen hyödyntäminen, kokeilut ja myös niihin liittyvien epäonnistumisten kestäminen. Kehitämme Espoota sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästi.

Olemme ennakkoluulottomia, luovia ja avoimia uusille toimintatavoille. Hyödynnämme tutkimustietoa ja kehittämishankkeista saatua kokemusta toiminnan kehittämisessä. Tutkimme ja kehitämme aktiivisesti omaa toimintaamme ja opimme muilta. Haluamme hyödyntää innovatiivisia työtapoja ja välineitä. Kehitämme erityisesti uusia digitaalisia oppimisympäristöjä, jotka mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattoman oppimisen.

Sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys on sekä kasvatuksen päämäärä että kaikkea toimintaa ohjaava periaate. Oppilaat oppivat tekemään tietoisia valintoja kestävä kehityksen näkökulmasta. Kestävä kehityksen mukaisia valintoja konkretisoidaan opetuksessa oppilaiden ikätason mukaisesti.

Oppilas nähdään aktiivisena ja kyvykkäänä yksilönä, jolla on halua ja kykyä toimia vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Jokaisen oppilaan kanssa etsitään ja löydetään hänelle parhaita tapoja oppia. Opettaja selvittää yhdessä oppilaiden kanssa heille luontevia tapoja työskennellä ja oppia sekä kehittää omaa toimintaansa vastaamaan niitä.

Espoo on oikeudenmukainen. Toimimme avoimesti, oikeudenmukaisesti, tasa-arvoisesti, yhdenvertaisesti, inhimillisesti ja suvaitsevasti.

Espoon kouluissa jokainen kohdataan arvostavasti. Kouluyhteisö luo yhteisen käsityksen arvostavasta kohtaamisesta, jonka mukaan toimitaan. Oikeudenmukaisella ja myönteisellä tavallaan toimia koulun aikuiset antavat oppilaille arvokkaan esimerkin.

Kaikilla oppilailla perheineen on yhdenvertaiset oikeudet ja velvollisuudet. Lapsen kasvua ja oppimista tuetaan yhteisössä yksilöllisyys huomioiden. Lapset saavat kasvaa ja opiskella psyykkisesti ja fyysisesti turvallisessa ympäristössä, jossa he voivat oppia ja onnistua. Ajatus lapsen parhaasta ohjaa toimintaa.

2.3 Oppimiskäsitys

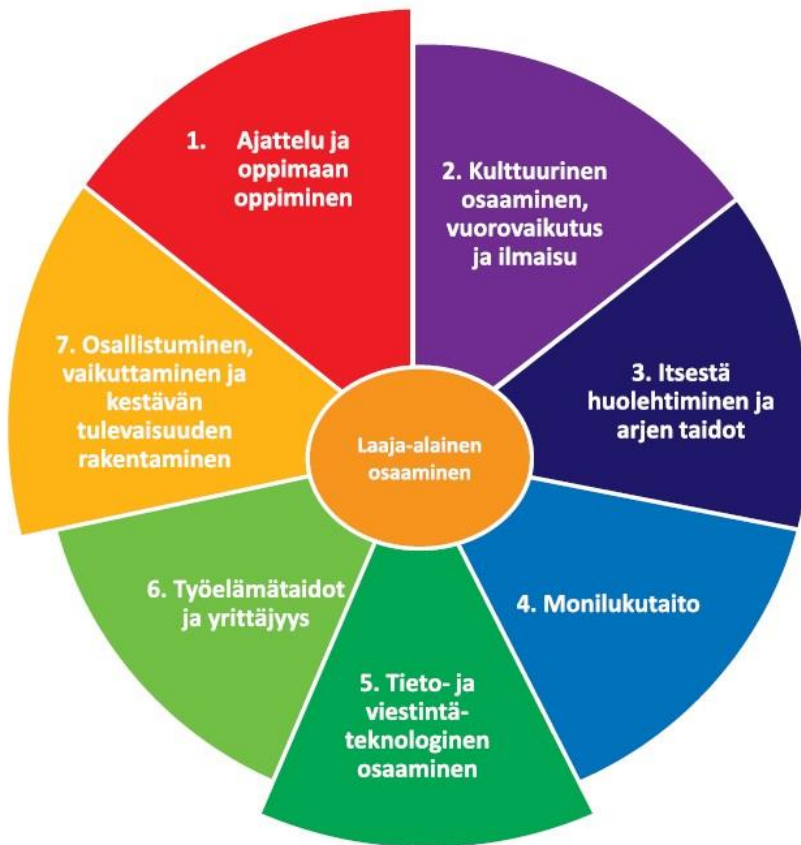
Espoon perusopetuksessa opetussuunnitelman perusteiden oppimiskäsitystä täydentää positiivisen kasvatuksen ja opetuksen näkökulma. Oppilaiden pystyvyyden tunnetta vahvistetaan auttamalla heitä tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan. Rohkaiseva ohjaus ja kannustava palaute lisäävät oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa sekä edistävät kiinnostusta ja halua laajentaa ja syventää oppimaansa. Oppimisen haasteisiin vastataan kehittämällä oppilaan vahvuuksia edelleen.

3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittäminen yhdistää koulun toimintaa punaisena lankana. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa, opetuksessa ja koulun muussa toiminnassa. Oppilaat osallistuvat suunnitteluun. Lapsen luontaisen uteliaisuuden ja uteliaan asenteen tukeminen ja ylläpitäminen synnyttävät ja säilyttävät oppimisen iloa ja halua sekä edistävät laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Opettaja auttaa oppilaita laaja-alaisen osaamisen taitojen tiedostamisessa ja ohjaa niiden kehittymistä. Omien taitojen tiedostaminen vahvistaa pystyvyyden tunnetta ja innostaa oppimaan. Laaja-alaisen osaamisen taidot otetaan huomioon oppiaineiden arvioinnissa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa osaamisen edistymisestä erityisesti nivelkohdissa.

KUVA 1. Tiedot, taidot, arvot ja asenteet yhdistyvät laaja-alaisessa osaamisessa.

Laaja-alaisen osaamisen painotukset

Kaikki laaja-alaiset osaamisalueet ovat tärkeitä. Niistä painotetaan kolmea seuraavaa:

- Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- Tieto- viestintäteknologinen osaaminen
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Nämä ovat laaja-alaisen osaamisen perusta, jolle muuta laaja-alaista osaamista rakennetaan.

Laaja-alaisen osaamisen painotukset näkyvät kaikessa opetuksessa ja jokainen opettaja huomioi ne opetuksessaan. Painottaminen ilmenee muun muassa niin, että oppilaita ohjataan koulutyössä ideoimaan uutta, ajattelemaan luovasti ja käyttämään erilaisia omaa oppimista tukevia menetelmiä sekä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Oppilaita kannustetaan kriittiseen ajatteluun ja opetuksessa tuodaan esiin erilaisia tapoja oppia, opiskella ja tuottaa tietoa. Tieto- ja viestintäteknologia on vahvasti mukana koulutyössä. Opettajia koulutetaan aktiivisesti tietotekniikan käyttämiseen ja oppilaiden omaa teknologista osaamista hyödynnetään monipuolisesti. Oppilaiden mielipiteitä arvostetaan ja ne otetaan huomioon koulun

toiminnassa. Kestävän kehityksen toimintatapoja tuodaan esiin ja niiden mukaista toimimista harjoitellaan osana koulutyötä.

Oppilaiden sosiaalisten taitojen vahvistaminen

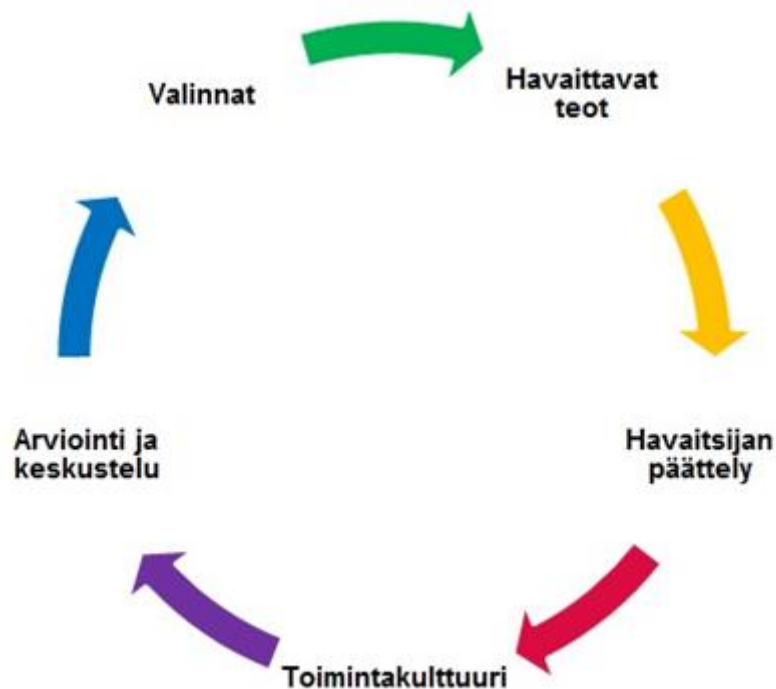
Oppilaiden sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja vahvistetaan niin, että heidän taitonsa ymmärtää sosiaalisia tilanteita ja tehdä niistä tilannekohtaisia tulkintoja kehittyä. Vahvistettavia sosiaalisia taitoja ovat myös itsesäätelyn ja tunteiden hallinnan kehittäminen sekä oman toiminnan eettisyyden tarkastelu ja eettisten kysymysten pohdinta. Oppilaat oppivat toimimaan tavalla, joka edesauttaa omien ja yhteisten päämäärien saavuttamista muita loukkaamatta.

Suunnitelmallinen oppilaiden sosiaalisen taitojen kehittäminen edellyttää koulun koko henkilökunnan sitoutumista, positiivista ja kannustavaa toimintakulttuuria sekä kodin ja koulun yhteistyötä.

4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetuksen toimintakulttuuri pohjautuu yhteisiin arvoihin ja käsitykseen oppimisesta (LUKU 2). Arvot ja oppimiskäsitys tulevat näkyviksi kouluyhteisön jokapäiväisessä toiminnassa ja kaikissa koulun toiminnan kehittämistä ohjaavissa valinnoissa. Nämä valinnat ja toimet muodostavat koulun toimintakulttuurin.

Toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään koulussa keskustelun avulla. Koulun toimintakulttuurista ja sen periaatteista keskustellaan sekä työyhteisön sisällä että oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulut järjestävät tilaisuuksia yhteiseen keskusteluun ja hyvien käytäntöjen jakamiseen.

Espoossa toimitaan koko koulu ohjaa -periaatteella. Ohjaus kuuluu kaikkien oppiaineiden opetukseen ja koulun koko henkilökunnan tehtäviin. Kuntakohtainen ohjaussuunnitelma kuvaa, miten oppilaan ohjaus järjestetään eri luokka-asteilla. Koulukohtainen ohjaussuunnitelma tehdään lukuvuosisuunnitelman liitteeksi.

Oppilaan yhtenäisen koulupolun toteuttamiseksi on välttämätöntä, että kaupungin alakoulut ovat aktiivisesti yhteydessä alueen esiopetusyksiköihin ja yläkouluihin sekä yläkoulut puolestaan alueen alakouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin. Näin yksiköt oppivat tuntemaan toisensa. Yhteisen keskustelun avulla varmistetaan, että yhteisöjen käytännöt ja periaatteet ovat oppilaan näkökulmasta riittävän yhteneväiset.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat seuraavat periaatteet:

- Hyvinvointi ja turvallinen arki
- Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- Osallisuus ja demokraattinen toiminta
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen.

Espoossa nämä kaikki periaatteet nähdään yhtä tärkeinä ja ne huomioidaan toimintakulttuurisissa valinnoissa.

Toimintakulttuurin tasapainoinen kehittäminen on tärkeää, jotta yhtenäisyys koulujen välillä toteutuu. Tavoitteena on, että jokaisessa koulussa on vahva yhtenäinen ja yhteisöllinen toimintakulttuuri, joka tukee ja edistää mm. oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Koulu on oppiva yhteisö, joka on olemassa oppilaita varten. Espoossa koulujen toimintakulttuuriin kuuluu, että jokainen oppilas tulee nähdyksi ja kuulluksi ja että hänet kohdataan arvostavasti. Oppilaita tuetaan rakentamaan myönteinen kuva itsestään oppijana ja yksilönä. Hyväntahtoista ja ystävällistä käytöstä

arvostetaan, epäasialliseen käytökseen puututaan. Tavoitteena on luoda rauhallinen ja kiireetön ilmapiiri. Koulun aikuisten toisiaan arvostava myönteinen yhteistyö on esimerkki oppilaille.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon rooli koulun toimintakulttuurin kehittämisessä on keskeinen.

Espoossa on varattu tarkoituksenmukainen koulukohtainen resurssi oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen toteuttamiseen. Resurssin kohdentamisesta vastaa koulun rehtori.

Rehtori johtaa koulun toimintakulttuurin kehittämistä niin, että kaikki koulun toimijat sitoutuvat oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toimeenpanoon ja kehittämiseen. Rehtorin johdolla koulussa luodaan yhteisöllistä toimintakulttuuria tukevia rakenteita ja toimintamalleja.

Espoon kouluissa osaamisen kehittämistä johdetaan suunnitelmallisesti ja huolehditaan, että koulussa on riittävästi osaamista opetussuunnitelman toimeenpanoon. Erityistä huomiota kiinnitetään esimerkiksi ryhmänhallinta- sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen osaamiseen, kielitietoisuuteen ja oppilaiden tuen tarpeiden tunnistamiseen ja oppimisen tukemiseen.

Koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa, oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen vuosittaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1 Oppimisympäristöt

Oppilaita ohjataan osallistumaan aktiivisesti oman oppimisympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen. Kouluissa luodaan innostavia oppimisympäristöjä, jotka tukevat oppimista ja uteliaisuutta sekä mahdollistavat monenlaisen yhteistyön tekemisen. Oppimisympäristöjä kehitetään monimuotoisiksi, oppimisen tiloja monikäyttöisiksi ja muunneltaviksi. Oppimisympäristöinä käytetään myös koulun lähialueita, luontoa sekä lähialueen toimijoita ja yrityksiä. Näitä toimijoita ovat muun muassa kirjastot, KULPS, Yrityskylä, nuorisotoimi, päiväkodit ja vanhainkodit. Retket ja vierailut tarjoavat monipuolisia kokemuksia, kohtaamisia, onnistumisia ja elämyksiä. Virtuaaliset ja digitaaliset oppimisympäristöt avaavat oppilaille uusia mahdollisuuksia sekä tukevat oppimisen tavoitteellisuutta ja eheyttämistä.

KULPS -kulttuuri- ja liikuntapolku

KULPS -kulttuuri- ja liikuntapolku on Espoon perus- ja lisäopetuksen oppilaille luotu kulttuurin, liikunnan ja kirjaston palvelutarjontakokonaisuus. KULPSissa oppimisympäristöinä ovat kaupungin historialliset kohteet, museot, kirjastot, taidenäyttelyt, konsertit, elokuvat, näyttämötaiteen esitykset, monenlaiset liikuntapaikat ja oma lähiseutu.

KULPS-tarjonta on rakennettu niin, että se tukee oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaista oppimista sekä laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Lisäksi KULPS rikastuttaa koulujen mahdollisuuksia monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen.

KULPSiin osallistuminen on jokaisen oppilaan oikeus. Tavoitteena on, että jokainen oppilas pääsee lukuvuoden aikana vähintään kerran kulttuuripolulle, liikuntapoluille ja kirjastopolulle. Yhdeksän vuoden aikana Espoon keskeiset taide- ja kulttuurilaitokset, kirjastot sekä liikunnan kohteet tulevat tutuksi jokaiselle peruskoululaiselle.

Yrittäjyyskasvatus

Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen. Heitä ohjataan ikäkaudelle sopivin keinoin näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa. Perusopetuksen aikana oppilaista kasvaa yritteliäitä ja he oppivat taloudellista vastuullisuutta tulevaisuutta varten. Oppilaat pääsevät tutustumaan koulun eri ammatteihin ja koulun ulkopuoliseen työelämään esimerkiksi työelämään tutustumisjaksoilla (TET) ja Yrityskylässä.

4.3.2 Työtavat

Opettajien vastuulla on valita monipuolisia, oppilaan oppimisen tarpeet huomioivia työtapoja. Opettajat huolehtivat myös siitä, että oppilaat saavat vaikuttaa työtapojen valintaan ja kehittämiseen. Osallisuus oman oppimisen suunnitteluun lisää oppilaiden motivaatiota ja oppimisen iloa. Työtapojen valinnat ja eriyttäminen edistävät oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä parantavat oppimistuloksia. Tekemällä oppiminen, toiminnallisuus, draama, fyysinen aktiivisuus ja ulkona oppiminen ovat opetuksessa aktiivisesti käytössä. Kunkin oppiaineen opetuksessa opettaja huolehtii siitä, että myös oppiaineelle ominaisia työtapoja käytetään.

Tieto- ja viestintäteknologia tuo oppimiseen kokemuksellisuutta, pelillisyyttä ja leikillisyyttä sekä tukee oppilaan yksilöllisiä vahvuuksia ja oppimisen eheyttä. Se mahdollistaa verkostoitumisen ja oppimiskokemusten jakamisen. Ohjelmointia, robotiikkaa ja muuta teknologiaa hyödynnetään oppimisessa. Kielen merkitys oppimisessa on keskeinen. Kielitietoisessa koulussa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

4.4.1 Opetuksen eheyttäminen

Espoossa opetus suunnitellaan ja toteutetaan niin, että opiskeltavia asioita lähestytään mahdollisimman usein oppilaille mielekkäistä, todellisen maailman ilmiöistä käsin. Jotta koulun toimintakulttuuri olisi

pedagogiikaltaan yhtenäinen, opetushenkilökunta keskustelee ja sopii opetuksen eheyttämisen käytännön periaatteista säännöllisesti.

4.4.2 Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat yksi tapa eheyttää opetusta.

Oppilaiden opintoihin kuuluu lukuvuoden aikana vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus, jonka suunnitteluun he osallistuvat. Suositeltavaa on, että jokaisen oppilaan kouluvuoteen sisältyy vähintään viikon työmäärää vastaava monialaisen oppimiskokonaisuuden opiskelujakso. Jakson pituuteen vaikuttaa muun muassa käsiteltävän teeman laajuus, mukana olevien oppiaineiden lukumäärä ja oppimiskokonaisuuteen osallistuvien oppilaiden osaaminen ja ikä.

Jos oppimiskokonaisuus rakentuu kaikkien oppiaineiden yhteistyönä, se on mahdollista toteuttaa esimerkiksi yhden viikon aikana. Jos mukana on vain muutamia oppiaineita, oppimiskokonaisuus toteutetaan hajautettuna useamman kouluviikon ajalle. Opiskelujaksot suunnitellaan niin, että kaikki oppiaineet ovat edustettuina oppilaan koulupolun aikana.

Oppimiskokonaisuuksien teemat, tavoitteet ja sisällöt sekä oppimiskokonaisuuksiin sisällytettävät oppiaineet määritellään koulu- ja lukuvuosikohtaisesti koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Teemat ovat ajankohtaisia ja oppilaita kiinnostavia. Kouluja rohkaistaan luomaan monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joissa eri-ikäiset oppilaat voivat opiskella ja tutkia yhdessä. Monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin liittyvät ainekohtaiset ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteet määritellään ennen kokonaisuuden toteuttamista. Myös arviointikäytännöistä sovitaan etukäteen. Oppilaalle annetaan palautetta työskentelystä oppimiskokonaisuuden aikana ja hänen osoittamansa osaaminen huomioidaan osana oppiaineiden ja laaja-alaisen osaamisen arviointia.

5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Oppilaan koulupäivä järjestetään niin, että siitä muodostuu oppilaan kannalta turvallinen ja eheä, oppituntien ja koulun kerhotoiminnan sekä mahdollisen iltapäivätoiminnan muodostama mielekäs kokonaisuus. Tämä tukee lasten tervettä kokonaiskasvua ja -kehitystä, lasten ja perheiden hyvinvointia sekä perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Vastuu turvallisesta ja eheästä koulupäivästä on kaikkien koulupäivän toteuttamiseen osallistuvien toimijoiden yhteinen.

Espoon koulujen toimintakulttuurin tulee olla sellainen, että se kasvattaa ja ohjaa oppilaita reiluun ja hyvään käytökseen koulutovereita sekä koulun aikuisia kohtaan. Koulun aikuiset antavat omalla toiminnallaan tästä oppilaille käytännön esimerkin.

Espoolaisissa kouluissa oppilaiden kouluun kiinnittymisen tukemisessa painottuvat myönteinen kohtaaminen, osallisuuden ja ryhmään kuuluvuuden tunteen vahvistaminen sekä toista kunnioittava vuorovaikutus jokapäiväisessä kanssakäymisessä. Kodin ja koulun yhteistyössä korostuvat avoimuus sekä keskinäinen luottamus.

Kouluissa tehtävä hyvinvointityö tukee poissaolojen ennaltaehkäisyä ja kouluun kiinnittymistä. Läsnaolon tukeminen sekä varhainen puuttuminen ovat keskeisiä asioita poissaolojen vähentämiseksi. Kouluun kiinnittymisen tukeminen sekä ennaltaehkäisevä työ on koulun kaikkien aikuisten vastuulla.

Espoossa käytetään hyvinvointialueen yhteistä poissaoloihin puuttumisen mallia. Mallissa on kuvattu kouluun kiinnittymisen tuki, poissaolojen ennaltaehkäisyn tavoitteet ja sisällöt sekä suunnitelmallisen seurannan ja puuttumisen yhteiset periaatteet. Malli sisältää yhteiset toimintatavat poissaolojen seuraamiselle, roolit ja vastuut, yhteistyömuodot sekä puuttumisen ja seurannan kannalta keskeiset käytänteet. Hyvinvointialueen yhteinen poissaoloihin puuttumisen malli on Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman *ssa* liitteenä **olevan opiskeluhoitosuunnitelman liite**.

Mallissa kouluille on määritelty yhtenevät tuntirajat ja prosentit poissaolojen seurannan tueksi. Alakoulussa luokanopettajan ja yläkoulussa luokanvalvojan vastuulla on seurata poissaoloja säännöllisesti sekä havaita ja puuttua poissaoloihin varhain. Opettaja käynnistää tilanteen mukaan tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet. Yksittäisen oppilaan pitkittyneissä poissaoloissa vastuuhenkilö määrittää koulussa tilanteen mukaan yhteistyössä opetushenkilöstön ja opiskeluhoollon toimijoiden kanssa.

Koulutasolla poissaolojen seuranta ja tiedottamista tehdään tehostetusti erityisesti lomajaksojen jälkeen neljännesvuosittain. Koulun johto vastaa osaltaan poissaolojen suunnitelmallisesta seuraamisesta koulun tasolla ja tukee tiedolla johtamista. Koulu tiedottaa huoltajia kouluun kiinnittymisen merkityksestä sekä poissaolojen seurannasta ja puuttumisesta. Poissaolotilanteissa koulun toimijoiden välinen yhteistyö sekä yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on keskeistä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat sekä oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin sekä terveystarkastuksiin liittyvä yhteistyö.

Koulu tarkentaa lukuvuosisuunnitelmassa koulukohtaiset käytännöt kouluun kiinnittymisen vahvistamiseen sekä poissaolojen seurantaan ja puuttumiseen.

5.2 Yhteistyö

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Koulutyön keskeisenä osana on rohkaista oppilaita osallistumaan ja vaikuttamaan. Osallistumisen mahdollisuuksia annetaan jatkuvasti. Niitä järjestetään osana kaikkea koulun toimintaa.

Kaikkia oppilaita innostetaan esittämään oppimiseen ja koulun toimintaan liittyviä näkemyksiään ja vaikuttamaan yhteisiin asioihin. Opettajat tukevat oppilaita oman mielipiteensä ilmaisemiseen ja ohjaavat niiden rakentavaan ilmaisemiseen. On oleellisen tärkeää, että oppilaiden ääni otetaan huomioon koulun toiminnassa. Oppilaiden mielipiteiden arvostava huomioon ottaminen vahvistaa heidän haluaan vaikuttaa. Tavoitteena on, että jokainen oppilas voi omista lähtökohdistaan osallistua oman oppimisensa suunnitteluun.

Oppilaskuntatoiminnan avulla harjoitellaan yhteistyötä ja demokraattista toimintaa sekä vahvistetaan koulun yhteisöllisyyttä. Oppilaskunnan hallituksen tehtävä on omalta osaltaan innostaa kaikkia koulun oppilaita osallistumaan ja vaikuttamaan koulun asioiden hoitamiseen. Oppilaskuntien hallituksille taataan aito mahdollisuus osallisuuteen ja koulun asioihin vaikuttamiseen. Oppilasedustajat kutsutaan oppilaita koskevia yleisiä asioita käsiteltäessä koulun johtokunnan ja opettajien kokouksiin.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun välisen yhteistyön tavoitteena on kasvatuksen ja opetuksen tukeminen sekä keskinäisen luottamuksen rakentaminen. Kodin ja koulun välinen luottamus vahvistuu, kun koulun tavat ja koulukulttuuri tulevat huoltajille tutuiksi.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on luonteeltaan kasvatuskumppanuutta, jossa opettajat ja huoltajat tuntevat toisensa. Se kehittyy jatkumona varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja kouluun. Yhteistyö on arvostavaa, monipuolista ja aktiivista. Sillä tuetaan oppilaan koulunkäyntiä, lisätään turvallisuutta sekä ehkäistään kiusaamista ja muita lasten ja nuorten hyvinvointia haittaavia tekijöitä. Koulu rakentaa aloitteellisesti yhteistyötä ja kehittää sen edellytyksiä. Koulu ja huoltajat vastaavat yhteistyön sujumisesta yhdessä. Koulu arvioi yhteistyörakenteiden toimivuutta ja riittävyttä säännöllisesti, erityisesti perheiden elämää koskevissa muutostilanteissa.

Vanhempainyhdistysten ja luokkatoimikuntien toiminta edistää huoltajien yhteistyötä ja koulun sekä luokkien yhteisöllisyyden kehittymistä. Huoltajilla on edustajat koulun johtokunnassa. Johtokunnan yhtenä tehtävänä on kehittää ja etsiä uusia keinoja kodin ja koulun yhteistyön tiivistämiseksi ja monipuolistamiseksi. Huoltajilla voi olla edustus myös yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä. Huoltajia

kannustetaan osallistumaan koulun opetussuunnitelmatyöhön. Opetuksen järjestämisen arviointiin huoltajat voivat osallistua mm. huoltajakyselyjen kautta.

Ensimmäisen kouluvuoden aikana huoltajilla on oikeus vähintään kahteen ja sen jälkeen lukuvuosittain vähintään yhteen henkilökohtaiseen tapaamiseen lapsen luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa.

Koulu antaa huoltajille tietoa mm. oppimisen arvioinnin käytänteistä, kielivalinnoista, valinnaisaineista, painotetusta opetuksesta sekä näiden valintojen merkityksestä koulupolun myöhemmässä vaiheessa. Tietoa annetaan myös oppimisen tuesta ja opiskeluhuollon toiminnasta. Koulu huolehtii siitä, että huoltajat saavat ajoissa riittävästi tietoa nuoren jatko-opiskelumahdollisuuksista ja niihin hakemisesta. Kun neuvotellaan oppilaan koulunkäynnin ja jatko-opintojen kannalta merkittävistä ratkaisuksista, koulun tulee varmistaa, että huoltaja ymmärtää ratkaisujen merkityksen.

Sähköisten järjestelmien avulla huoltajat voivat seurata oppilaan opintosuorituksia, olla vuorovaikutuksessa opettajan kanssa, tarkastella ja selvittää poissaolotietoja sekä seurata koulun lähettämiä tiedotteita. Oppilaan poissaoloja seurataan Espoossa käytössä olevan yhteisen ohjeen mukaisesti. Lisäksi koulu tiedottaa kouluyhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytännöistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

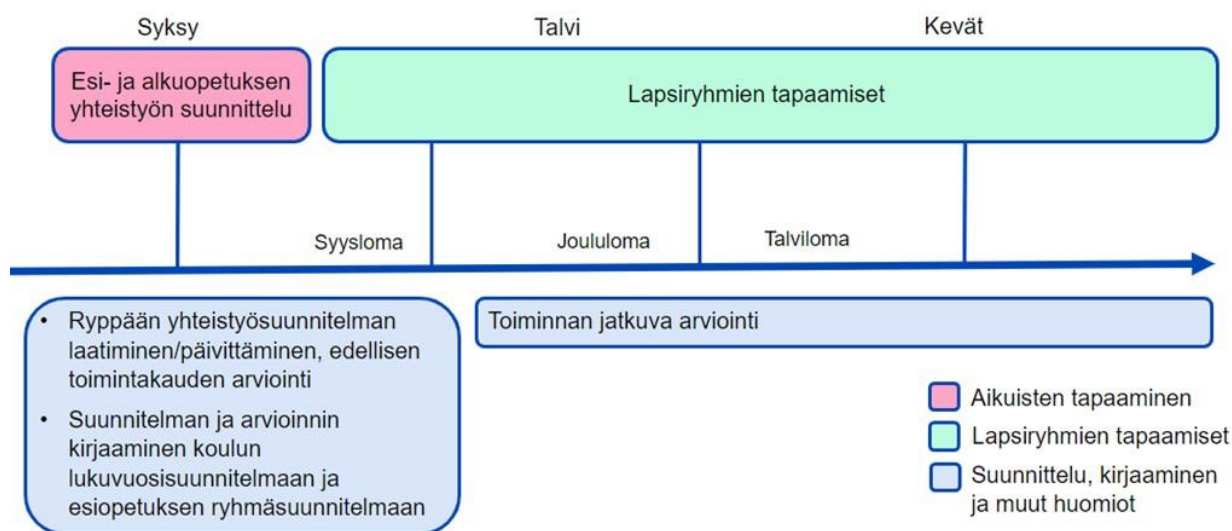
5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Yhteistyö kaupungin kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluiden, kirjastojen, taide- ja tiedeyhteisöjen, taiteen perusopetuksen oppilaitosten, tutkimuslaitosten, kestävän kehityksen toimijoiden, luontokoulujen sekä seurakuntien, järjestöjen ja yritysten kanssa monipuolistaa koulujen toimintaa ja avartaa oppimisympäristöjä. Yhteistyöhankkeet sekä kaupungin omien toimijoiden kanssa sekä kansainvälisissä verkostoissa rikastuttavat opiskelua.

Koulut hyödyntävät oman palvelualueensa omaleimaisuutta koulun toiminnassa ja kehittävät toimintaansa yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Espoon koulut toimivat aktiivisessa yhteistyössä nuorisovaltuuston kanssa innostaen oppilaita seuraamaan heitä koskevia asioita ja vaikuttamaan niihin aktiivisesti. Oppilaat saavat tietoa yhteiskunnallisesta toiminnasta ja vaikutusmahdollisuuksista.

Koulut tekevät yhteistyötä esi- ja perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaan siirtyessä perusopetuksen jälkeisiin oppilaitoksiin. Esi- ja alkuopetuksella on pedagogisen yhteistyön toimintamalli. Mallin periaatteet ovat kuvassa 3.

Esi- ja alkuopetuksen pedagoginen yhteistyö lukuvuoden aikana

KUVA 3. Esi- ja alkuopetuksen pedagogisen yhteistyön toimintamalli.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Espoossa on käytössä yhteinen pohja suunnitelmalle kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käytöstä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnitelma on koulun opetussuunnitelman liite, jota koulu täydentää. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua koulukohtaisen suunnitelman valmisteluun. Koulun johtokunta hyväksyy suunnitelman. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa kuullaan ennen suunnitelman hyväksymistä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

5.4.1 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus perustuu oppilaan vahvuuksia hyödyntävään, tuen tarpeet huomioivaan ja yksilölliseen opetuksen suunnitteluun. Lukuvuosisuunnitelmassa koulu kuvaa yhteistyön koulun toimijoiden kesken sekä toimenpiteet oppilaiden kouluyhteisöön liittymisen ja osallisuuden turvaamisen osalta. Oppilaanohjauksen ja tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen järjestämisen periaatteet kuvataan ohjaussuunnitelmassa.

5.4.2 Joustava perusopetus

Joustava perusopetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Opetuksessa hyödynnetään aktiivisesti erilaisia oppimisympäristöjä kuten työpaikkoja, leirikouluja, kulttuurilaitoksia ja kansalaisjärjestöjä.

Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Opettaja suunnittelee tarkoituksenmukaiset oppimistehtävät työelämäjaksoille, jolloin työelämän tavoitteet ja opetussuunnitelman mukainen opiskelu kytkeytyvät mielekkäästi yhteen työelämäjaksoilla tapahtuvassa oppimisessa. Opiskelun toimivuutta, opiskelutehtävistä suoriutumisesta ja opintojen etenemistä seurataan. Työelämäjaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa.

Työpaikoilla lähiohjauksesta vastaa työntekijä, joka toimii oppilaan opastajana ja tukena. Työpaikalla suoritettavista oppimistehtävistä sovitaan työpaikan kanssa. Työpaikkojen kanssa laaditaan kirjalliset sopimukset.

Espoolaisen joustavan perusopetuksen oppilasvalinnassa arvioidaan oppilaan motivaatiota ja kykyä suorittaa peruskoulun oppimäärä, opiskeluvalmiuksia ryhmässä työskentelyyn sekä motivaatiota osallistua työpaikkaopiskelujaksoille.

Tarkemmat valintakriteerit päättää ***kasvun ja oppimisen lautakunta***. ~~opetus- ja varhaiskasvatustieteiden lautakunta~~. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Päätös joustavaan perusopetukseen ottamisesta on hallintopäätös, joka valmistellaan moniammatillisesti.

Joustavaa perusopetusta arvioi ja kehittää joustavan perusopetuksen kaupunkitasoinen ohjausryhmä.

Joustavaa perusopetusta voidaan Espoossa järjestää erillisessä ryhmässä tai omassa koulussa toteutettavana työelämäpainotteisena opetuksena.

JOPO- opetus (erillinen ryhmä)

Joustavaa perusopetusta voidaan järjestää Espoossa pienryhmämuotoisena opetuksena jopo-opetuksen ryhmässä. Jopo-opettaja opettaa oppilaille yhteisiä oppiaineita ***joporyhmässä***. ~~jopo-ryhmässä~~. Pienryhmän toiminnasta vastaa tiimi, joihin kuuluvat opettaja ja jopo-ohjaaja.

TEPPO-opetus (omassa koulussa tapahtuva opetus)

Joustavaa perusopetusta voidaan järjestää myös työelämäpainotteisena opetuksena oppilaan omassa koulussa. Oppilas osallistuu oman ryhmänsä opetukseen yhteisten oppiaineiden opetuksen osalta. Joustavaa työelämäpainotteista opetusta ohjaa koulussa opettaja tai oppilaanohjaaja, ja sitä tukee koulun moniammatillinen tiimi.

5.4.3 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Espoossa oppilaan on mahdollista vuosiluokittaisten tavoitteiden sijaan edetä opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain. Tavoitekokonaisuuksiin tulee sisällyttää kaikki oppiainekohtaiset tavoitteet ja sisällöt, jolloin oppilas voi edetä vuosiluokkansa tavoitteita hitaammin tai nopeammin kyseisessä oppiaineessa. Tavoitekokonaisuuksittain opiskelusta tehdään suunnitelma ja hallintopäätös, jolla oppilas voi poiketa vuosiluokkakohtaisista tavoitteista kyseisenä lukuvuonna.

Oppilaalle laaditaan tavoitekokonaisuuksittain opiskelusta suunnitelma, johon kirjataan opiskeltavat tavoitekokonaisuudet sisältöineen, opinnoissa eteneminen ja opintojen arvioinnin periaatteet. Suunnitelma laaditaan oppilasta opettavien opettajien, oppilaan ja huoltajien yhteistyönä. Espoon kaupungin suomenkielisessä perusopetuksessa on yhteinen suunnitelmapohja.

Tavoitekokonaisuudet kootaan vuosiluokkajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteista ja sisällöistä niin, että kaikki vuosiluokkakajakson tavoitteet sisältyvät tavoitekokonaisuuksiin. Vuosiluokkakajaksolta toiselle siirryttäessä oppilaan on saavutettava oppiaineelle asetetut tavoitteet. Vuosiluokalta 2 vuosiluokalle 3 siirryttäessä arvioinnissa käytetään vuosiluokalle 2 asetettuja oppiaineiden tavoitteita. Vuosiluokalta 6 vuosiluokalle 7 siirryttäessä arvioinnissa käytetään valtakunnallisia kuudennen luokan arviointikriteerejä. Mikäli oppilas ei etene opinnoissaan suunnitelman mukaisesti, on asiasta keskusteltava huoltajien kanssa ja sovittava tarvittavista toimenpiteistä. Perusopetusasetuksen (§ 3) mukaisen keskimääräisen vuosittaisen vähimmäistuntimäärän tulee täyttyä kullakin vuosiluokalla. Myös Espoon tuntijaon mukaisen vähimmäistuntimäärän tulee täyttyä nivelkohdissa – toisen, kuudennen ja 9. vuosiluokan päättyessä.

Tavoitekokonaisuuksittain opiskelua koskeva hallintopäätös on voimassa yhden lukuvuoden kerrallaan. Oppilaan opinnoissa eteneminen, tilanne ja tarpeet arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa ja ennen uuden hallintopäätöksen tekemistä. Suunnitelman seurannasta päävastuu on oppilaan luokanopettajalla tai -valvojalla yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Opettaja seuraa suunnitelman toteutumista ja suorituksia opettamiensa oppiaineiden osalta. Mikäli opiskelu ei edisty oppilaalle tehdyn suunnitelman mukaisesti, tulee asiasta keskustella viipymättä oppilaan kanssa ja olla yhteydessä huoltajiin keskustelua ja toimenpiteiden sopimista varten.

Hallintopäätöksen valmistelijana toimii vammaisopetusta lukuun ottamatta koulun erityisopettaja ja/tai erityisluokanopettaja. Rehtori tekee hallintopäätöksen tavoitekokonaisuuksittain opiskelusta. Vammaisopetuksen osalta valmistelijana toimii opetuksen tuen asiantuntija ja aluepäällikkö tekee asiasta hallintopäätöksen. Suunnitelma tulee hallintopäätöksen liitteeksi.

Oppilaalle tehty suunnitelma liitetään lukuvuositodistuksen ja erotodistuksen liitteeksi.

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus

~~Espoossa opetus on mahdollista järjestää vuosiluokkiin sitomattomasti. Vuosiluokkiin sitomaton opetus voi koskea koko koulua, joitain luokka-asteita tai yksittäistä luokkaa. Jos koulu järjestää koko koulun tai opetusryhmän opetusta vuosiluokkiin sitomattomasti, se kuvaa opintokokonaisuudet opetussuunnitelmassaan Espoon tuntijaon sekä oppiaineille määriteltujen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta.~~

~~Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään myös yksittäisen oppilaan kohdalla. Tällöin asiasta tehdään hallintopäätös erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opinto-ohjelma. Opinto-ohjelmaan määritellään vuosiluokkiin sitomattomasti opiskeltavien oppiaineiden~~

opintokokonaisuudet oppilaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Tätä mahdollisuutta käytetään tarvittaessa opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä ja opiskeluhuollollisena toimenpiteenä. Sitä voidaan käyttää myös Suomeen ulkomailta palaavien oppilaiden ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä sekä lahjakkuutta tukevana menettelynä.

5.4.4 Yhdysluokkaopetus

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Espoossa opetus voidaan tarvittaessa järjestää yhdysluokissa. Yhdysluokka voidaan perustaa pienen oppilasmäärän vuoksi tai pedagogisista syistä. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, koulu kuvaa opetuksen järjestämisen keskeiset toimintatavat opetussuunnitelmassa.

5.4.5 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Espoossa on mahdollista järjestää opetusta käyttämällä etäyhteyksiä esimerkiksi harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen opetuksessa. Mikäli koulussa opiskellaan etäyhteyksiä hyödyntäen, koulu kuvaa opetuksen järjestämisen käytännöt lukuvuosisuunnitelmassaan.

5.4.4 Joustava perusopetus Siirtynyt lukuun 5.4.2

Joustava perusopetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Opetuksessa hyödynnetään aktiivisesti erilaisia oppimisympäristöjä kuten työpaikkoja, leirikouluja, kulttuurilaitoksia ja kansalaisjärjestöjä.

Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Opettaja suunnittelee tarkoituksenmukaiset oppimistehtävät työelämäjaksoille, jolloin työelämän tavoitteet ja opetussuunnitelman mukainen opiskelu kytkeytyvät mielekkäästi yhteen työelämäjaksoilla tapahtuvassa oppimisessa. Opiskelun toimivuutta, opiskelutehtävistä suoriutumista ja opintojen etenemistä seurataan. Työelämäjaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa.

Työpaikoilla lähiohjauksesta vastaa työntekijä, joka toimii oppilaan opastajana ja tukena. Työpaikalla suoritettavista oppimistehtävistä sovitaan työpaikan kanssa. Työpaikkojen kanssa laaditaan kirjalliset sopimukset.

~~Espoolaisen joustavan perusopetuksen oppilasvalinnassa arvioidaan oppilaan motivaatiota ja kykyä suorittaa peruskoulun oppimäärä, opiskeluvälineitä ryhmässä työskentelyyn sekä motivaatiota osallistua työpaikkaopiskelujaksoille.~~

~~Tarkemmat valintakriteerit päättää opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Päätös joustavaan perusopetukseen ottamisesta on hallintopäätös, joka valmistellaan moniammatillisesti.~~

~~Joustavaa perusopetusta arvioi ja kehittää joustavan perusopetuksen kaupunkitasoinen ohjausryhmä.~~

~~Joustavaa perusopetusta voidaan Espoossa järjestää erillisessä ryhmässä tai omassa koulussa toteutettavana työelämäpainotteisena opetuksena.~~

~~JOPO-opetus (erillinen ryhmä)~~

~~Joustavaa perusopetusta voidaan järjestää Espoossa pienryhmämuotoisena opetuksena jopo-opetuksen ryhmässä. Jopo-opettaja opettaa oppilaille yhteisiä oppiaineita jopo-ryhmässä. Pienryhmän toiminnasta vastaa tiimi, joihin kuuluvat opettaja ja jopo-ohjaaja.~~

~~TEPPO-opetus (omassa koulussa tapahtuva opetus)~~

~~Joustavaa perusopetusta voidaan järjestää myös työelämäpainotteisena opetuksena oppilaan omassa koulussa. Oppilas osallistuu oman ryhmänsä opetukseen yhteisten oppiaineiden opetuksen osalta. Joustavaa työelämäpainotteista opetusta ohjaa koulussa opettaja tai oppilaanohjaaja, ja sitä tukee koulun moniammatillinen tiimi.~~

~~5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa~~

~~5.4.6 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu~~

Sairaalaopetus

~~Espoossa sairaalaopetuksesta vastaa Espoon kaupungin erityiskoulu. **Keinumäen koulu.**~~

~~Oppilaspaikkaa sairaalaopetuksen erityiskoulusta voi hakea, jos oppilas on~~

- ~~1. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) lasten ja nuorten psykiatrian avohoitoyksiköiden tai Espoon kaupungin lastenpsykiatrisen avohoitoyksikön (AVOT)~~
- ~~2. Helsingin diakonissalaitoksen Lapellaksen lastenkodin tai~~

3. ~~HYKS:n Jorvin sairaalassa lastentautien osastoilla oleva, sairaalakoulupaikkaa tarvitseva oppivelvollisuusikäinen lapsi tai nuori.~~

Sairaalaopetusta voidaan antaa erikoissairaanhoidon piirissä olevalle oppilaalle, jonka hoito järjestetään avohoidossa lastenpsykiatrialla tai nuorisopsykiatrialla tai osastohoidossa HYKS Jorvin sairaalassa lastenosastoilla.

Mikäli oppilaan erikoissairaanhoidon järjestetään Espoossa, voi oppilaan asuinkunta olla myös muu kuin Espoo. Oikeus sairaalaopetukseen päättyy aina hoitosuhteen päättyessä, jolloin oppilas palaa omaan kouluunsa.

Hoitotiimi ~~Hoitava lääkäri~~ arvioi yhteistyössä huoltajien, oppilaan ja oppilaan oman koulun kanssa mahdollista hakeutumista sairaalakouluun. Sairaalakoulun oppilaspaikka voidaan myöntää, mikäli sen katsotaan tukevan oppilaan hoitoa ja kokonaiskuntoutusta **se on perusteltua oppilaan terveyden, pedagogisten erityistarpeiden ja erikoissairaanhoidon hoidollisten ja kuntoutuksellisten toimenpiteiden vuoksi.**

Hakemus avohoidolliseen oppilaspaikkaan valmistellaan suomenkielisen perusopetuksen tulosityksikön antaman ohjeen mukaan. ~~Sairaalaopetuksessa oppilas voi saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tuen taso määräytyy pedagogisin perustein.~~

Sairaalaopetuksessa painottuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus.

Sairaalaopetuksessa keskeistä on kiinteä ja pitkäjänteinen moniammatillinen yhteistyö kodin, koulun ja erikoissairaanhoidon välillä, sekä opettajien, huoltajien ja hoitavien tahojen tiivis, moniammatillinen yhteistyö. Opetus sairaalakoulussa tapahtuu, joko ryhmässä tai yksilöllisesti **oppilaan yksilölliset tarpeet huomioiden hoitotavoitteiden suuntaisesti.** Lisäksi koulu tarjoaa konsultaatiota ja ohjaustoimintaa erikoissairaanhoidossa oleville oppilaille ja heidän kouluilleen.

Sairaalaopetuksessa siirtymävaiheet tarkoittavat tilanteita, joissa oppilas on tulossa sairaalakouluun tai siirtymässä takaisin omaan kouluunsa tai uuteen kouluun. Siirtymävaiheessa sairaalakoulun ja oppilaan oman koulun yhteistyö on tiivistä. Oppilaalle laaditaan kirjallinen siirtymävaiheen suunnitelma aikatauluineen ja tukitoimineen yhdessä oppilaan tukiverkoston kanssa. ~~Siirtymävaiheen aikana oppilas harjoittelee tarvittaessa koulunkäyntiä omassa koulussa.~~

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Keinumäen koulu antaa toimintayksikön alueen kuntien kouluille konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua, joka kohdentuu oppilasta opettaville opettajille. Tavoitteena on vahvistaa opettajien osaamista, jotta oppilaan tarvitsema tuki voidaan toteuttaa oppilaan lähikoulussa. Konsultaation avulla edistetään ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen muotojen kehittämistä ja käyttämistä osana koulujen toimintakulttuuria ja rakenteita.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu sisältää esimerkiksi puhelinkonsultaatioita, etä- ja lähineuvotteluja, verkostoyhteistyötä sekä jalkautumista koulukäynneille. Konsultatiiviseen sairaalaopetuspalveluun hakeutumisesta annetaan toiminta-alueen kunnille erillinen ohje.

5.4.7 Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Erityinen tutkinto

Espoossa erityisen tutkinnon suoritusmahdollisuus koskee kotiopetuksessa olevia oppivelvollisia ja perusopetuksen valmistavan opetuksen oppilaita. Valmistavalla opetuksella on oma opetussuunnitelmansa.

5.4.8 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan siirtyessä suorittamaan opintojaan toisen opetuksen järjestäjän kouluun, valtion oppilaitokseen tai koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa tai vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa järjestettävään perusopetukseen noudatetaan Espoon suomenkielisen perusopetuksen yhteisiä käytänteitä.

Oppivelvollisen siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot on annettava myös uuden koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Rehtorilla ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot opiskelijahuoltotyöhön osallistuvilta.

Rehtorin vastuulla on, että kouluun siirtyvän oppilaan osalta selvitetään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot ja suunnitellaan tarvittava yhteistyö ja oppilaan tukeminen. Rehtorin vastuulla on, että koulusta lähtevän oppilaan osalta opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot kootaan ja toimitetaan vastaanottavan oppilaitoksen rehtorille. Lähtevälle oppilaalle annetaan erotodistus. Siirtymävaiheessa tehdään yhteistyötä oppilaan ja huoltajien kanssa.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan järjestäminen koulukohtaisesti kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta ja koulujen perusopetuksen iltapäivätoiminta

Espoon peruskouluja kannustetaan järjestämään oppilaille koulun kasvatus- ja opetustehtävää tukevaa, monipuolista koulun kerhotoimintaa. Koulun kerhotoiminnan tavoitteena Espoossa on tarjota oppilaille onnistumisen, osaamisen ja ilon kokemuksia erilaisten, oppilaille hyödyllisten ja mieluisten aiheiden parissa. Koulun kerhotoiminta on pedagogisesti tavoitteellista ja antaa oppilaille mahdollisuuksia syventää kiinnostuksen kohteitaan.

Oppilaita rohkaistaan ideoimaan, suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan koulun kerhotoimintaa. Myös huoltajat voivat olla mukana koulun kerhotoiminnan suunnittelun ja toteuttamisen eri vaiheissa.

Espoossa koulujen perusopetuksen iltapäivätoiminta toteutetaan kaupungin oman perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman mukaisesti. Iltapäivätoiminta on maksullista ja sitä järjestetään

jokaisena koulupäivänä oppituntien päätyttyä. Toiminta tukee osaltaan perusopetuksen yleisiä kasvatustavoitteita. Koulun kerhotoiminta ja perusopetuksen iltapäivätoiminta sijoittuvat oppilaan vapaa-ajalle.

Oppilaiden turvallisesta siirtymisestä koulun kerhoihin ja iltapäivätoimintaan huolehditaan. Vastuu turvallisesta ja eheästä koulupäivästä on kaikkien toimijoiden yhteinen.

Koulun kirjastotoiminta

Jokaisessa Espoon peruskoulussa on koulukirjastotoimintaa. Koulukirjastot tukevat tiedonhallintataitojen ja kirjallisuuden suunnitelmallista opiskelua. Koulukirjastot ovat keskeisiä ja monipuolisia oppimisympäristöjä, joissa on saatavilla sekä painettuja että digitaalisia materiaaleja. Koulukirjastoissa hyödynnetään teknologiaa laajasti.

Koulukirjasto on oppimisympäristö, jossa harjoitellaan laaja-alaisen osaamisen ja osallistumisen taitoja. Kirjastossa kasvaa taito kertoa omaa ja kyky ymmärtää toisen tarinaa. Yhteistyössä yleisen kirjaston kanssa syvennetään ja laajennetaan tiedonhallintataitojen ja kirjallisuuden opiskelua sekä kannustetaan elinikäiseen kirjaston käyttöön.

Espoossa on yhteisesti sovitut käytännöt koulukirjastotoiminnan järjestämiseen. Niihin kuuluvat yhteinen aineistotietokanta ja lainausjärjestelmä sekä tiedonhallinnan opiskelun suunnitelma.

Kouluruokailu

Kouluruokailussa tarjottavat ateriat ovat monipuolisia, vaihtelevia ja ravitsemuksellisesti täysipainoisia kokonaisuuksia. Kouluruokailussa huomioidaan kalenterin mukaiset juhlapäivät. Juhlapäivinä tarjotaan teemaan liittyvä, juhlavampi ateriakokonaisuus. Aterioiden suunnittelussa huomioidaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ravitsemussuosituksia. Oppilasravintolassa esillä oleva malliannos ohjaa oppilasta kokoamaan itselleen ravitsemuksellisesti täysipainoisen aterian.

Oppilaat voivat osallistua kouluruokailun ja ruokailuhetkien kehittämiseen ja arviointiin yhdessä koulun henkilökunnan ja ruokapalveluita tuottavan tahon kanssa. Yhteistyöllä kehitetään ruokailutilanteiden sujuvuutta ja viihtyisyyttä. Ruokailutilanteiden tavoitteena on hyvän käytöksen, hyvien pöytätapojen ja omalta osaltaan kestävä elämäntavan omaksuminen.

Oppilailla on mahdollisuus osallistua kouluruokailuun liittyviin palvelutehtäviin, jotka tukevat oppilaiden ravitsemus- ja terveystieteiden sekä sosiaalisen, esteettisen, kulttuurin ja kestävä kehityksen kasvatusta. Palvelutehtäviin osallistuminen antaa oppilaille mahdollisuuden tutustua koulun ruokapalveluhenkilökunnan työhön.

Oppilaiden yksilölliseen ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvien tarpeiden tukitoimista ja seurannasta sovitaan tapauskohtaisesti yhteistyössä oppilaan huoltajan ja kouluterveydenhuollon edustajan kanssa. Koulun omissa opetussuunnitelmissa kouluruokailua ja siihen liittyviä asioita voidaan kuvata ja sopia käytännöistä tarkemmin.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Espoossa koulujen välituntitoiminta suunnitellaan siten, että se vahvistaa yhteisöllisyyttä ja kehittää oppilaiden sosiaalisia suhteita. Koulun tiloja kehitetään niin, että ne innostavat, motivoivat ja virkistävät oppilaita välitunneilla. Oppilaat ovat mukana toiminnan suunnittelussa.

6. OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Oppimisen arvioinnin tavoitteena on ohjata, tukea ja kannustaa oppilaan opiskelua sekä kehittää hänen itsearviointitaitojaan. Espoon perusopetuksen arviointikulttuuria ohjaa positiivisen kasvatuksen ja opetuksen näkökulma. Arvioinnin tulee olla kannustavaa ja realistista opetussuunnitelman perusteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Opettajan tehtävänä on varmistaa, että oppilaat ja huoltajat tietävät oppimisen ja arvioinnin tavoitteet sekä tavat, joilla oppilaan oppimista ja osaamista arvioidaan.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisella arvioinnilla ohjataan oppimista. Oppilaat saavat opettajan ja oppilaan välisessä vuorovaikutuksessa oppimista ohjaavaa palautetta. Opettajan tehtävänä on tehdä oppilaan oppimisprosessi näkyväksi ohjaamalla ja avaamalla oppimisen solmukohtia. Ohjaaminen ja kannustaminen tarkoittavat sitä, että opettaja auttaa oppilasta ymmärtämään oppimisen tavoitteet ja sekä kannustaa ja ohjaa häntä oikeaan suuntaan niiden saavuttamiseksi. Tavoitteena on, että oppilas tulee tietoiseksi omasta oppimisprosessistaan ja oppii vaikuttamaan omaan oppimiseensa.

Luokilla 1–6 toteutetaan formatiivinen arviointikeskustelu. Luokilla 7–9 annettavaa numeerista välitodistusta täydennetään arviointikeskustelulla tai/ja muulla palautteella.

Arviointikeskusteluun osallistuvat oppilas ja opettaja/opettajat. Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua arviointikeskusteluun. Arviointikeskustelussa kiinnitetään huomiota oppilaan vahvuuksiin ja onnistumisiin oppijana sekä käsitellään oppimistavoitteita ja oppimisen edistymistä.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Kaikilla vuosiluokilla annettavan lukuvuositodistuksen ja yläkoulussa annettavan välitodistuksen lisäksi summatiivista arviointipalautetta voidaan antaa myös erilaisin tiedottein, todistuksin ja muilla tavoilla.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Kouluissa käydään säännöllistä keskustelua arvioinnin perusteista ja arviointikäytänteistä opettajien, oppilaiden ja huoltajien kanssa. On tärkeää käydä keskustelua heti lukuvuoden alussa. Koulussa varmistetaan, että oppilaiden erilaiset tarpeet ja tilanteet huomioidaan käyttämällä monipuolisia, joustavia ja tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen tavoitteet määritellään koulussa yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Ne perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Espoossa huomioidaan erityisesti toisten myönteinen ja kannustava huomioon ottaminen sekä vastuulliseen elämäntapaan kasvaminen. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutenaan ja sitä arvioivat oppilasta opettavat opettajat yhdessä.

Vuosiluokilla 1–3 käyttäytyminen arvioidaan sanallisen arviointiasteikon mukaan ja arvio annetaan lukuvuositodistuksen liitteellä. Käyttäytymistä arvioidaan seuraavien osa-alueiden osalta:

- Hyvät tavat

- Yhteisesti sovittujen toimintatapojen ja sääntöjen noudattaminen

- Toisten myönteinen ja kannustava huomioon ottaminen

- Ympäristöstä huolehtiminen ja vastuulliseen elämäntapaan kasvaminen.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Espoossa oppilaan opintojen edistymistä ja mahdollista tuen tarvetta arvioidaan jatkuvasti. Lukuvuoden tavoitteista suoriutumista arvioidaan alakouluissa arviointikeskustelussa ja yläkouluissa välitodistuksen antamisen yhteydessä arviointikeskustelussa tai/ja muulla palautteella. Mikäli on riski, että oppilas saa hylätyn arvosanan, tulee asiasta keskustella viipymättä oppilaan kanssa ja olla yhteydessä huoltajiin keskustelua ja toimenpiteiden sopimista varten.

Seuraavalle vuosiluokalle siirtämisestä ja luokalle jättämisestä päätettäessä otetaan huomioon lapsen etu. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle järjestetään hänelle soveltuva näyttömahdollisuus, joka voi sisältää erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttöjä. Näytöistä sovitaan oppilaan ja huoltajan kanssa. Erilliset näytöt järjestetään pääsääntöisesti hyvissä ajoin ennen kevätlukukauden päättymistä, mutta oppilaan edun niin vaatiessa, näyttö voidaan järjestää vielä lukuvuoden koulutyön päättymisen jälkeenkin.

~~Espoossa on mahdollista opiskella oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti. Tämä on pedagoginen toimenpide, jolla voidaan välttää esimerkiksi opintojen keskeytyminen ja luokalle jättäminen.~~

~~6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan~~

6.6.2 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

~~Yksittäistä oppilasta koskeva vuosiluokkiin sitomaton opiskelu~~

~~Espoossa on mahdollista opiskella oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti. Tämä on pedagoginen toimenpide, jolla voidaan välttää esimerkiksi opintojen keskeytyminen tai luokalle jättäminen. Sitä voidaan käyttää myös Suomeen ulkomailta palaavien oppilaiden ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä sekä lahjakkuutta tukevana menettelynä.~~

~~Oman opinto-ohjelman mukaan opiskelevan oppilaan opinto-ohjelma laaditaan opetussuunnitelman perusteissa olevien, oppiaineiden opetuksen tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden mukaan, vuosiluokkakokonaisuuksittain 1–2, 3–6 ja 7–9. Seuraavan vuosiluokkakokonaisuuden tavoitteisiin siirtyminen oppiaineessa edellyttää edellisen vuosiluokkakokonaisuuden tavoitteiden suorittamista hyväksytysti. Perusopetusasetuksen (§ 3) mukaisen keskimääräisen vuosittaisen vähimmäistuntimäärän tulee täytyä kullakin vuosiluokalla. Myös Espoon tuntijaon mukaisen vähimmäistuntimäärän tulee täytyä nivelkohdissa – toisen, kuudennen ja 9. vuosiluokan päättyessä.~~

~~Oman opinto-ohjelman mukaan opiskelevan oppilaan opinnoissa suoriutumista arvioidaan alakouluissa arviointikeskustelussa ja yläkouluissa välitodistuksen antamisen yhteydessä arviointikeskustelussa tai/ja muulla palautteella.~~

~~Mikäli opiskelu ei edisty oman opinto-ohjelman mukaisesti, tulee asiasta keskustella viipymättä oppilaan kanssa ja olla yhteydessä huoltajiin keskustelua ja toimenpiteiden sopimista varten. Summatiivinen arviointi tehdään oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjattujen tavoitteiden mukaan. Oppilaan kyseisen lukukauden/lukuvuoden opinto-ohjelma tulee välitodistuksen/lukuvuositolustuksen liitteeksi.~~

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisestä määrätään luvussa 5.4.3.

Tavoitekokonaisuuksittain etenevälle oppilaalle annetaan seitsemänneltä vuosiluokalta alkaen numeerinen välitodistus, jota täydennetään arviointikeskustelulla tai/ja muulla palautteella. Vuosiluokilla 1–6 välitodistusta ei anneta, mutta koulu voi halutessaan antaa oppilaille kuudennella vuosiluokalla numeerisen välitodistuksen, jos se on kirjattu koulun omaan opetussuunnitelmaan.

Arviointi tehdään suhteessa oppilaan suunnitelmaan kirjattuihin tavoitekokonaisuuksiin. Lukuvuositodistukseen kirjataan kaikki suunnitelmaan kuuluvat opinnot. Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositodistukseen. Todistuksen lisätietoja-kohtaan merkitään, minkä vuosiluokan suorituksista on kyse. Oppilaalle laadittu tavoitekokonaisuuksittain etenemisen suunnitelma tulee lukuvuositodistuksen ja erotodistuksen liitteeksi.

~~Koko koulua tai opetusryhmää koskeva vuosiluokkiin sitomaton opiskelu~~

~~Jos koulu järjestää koko koulun tai opetusryhmän opetusta vuosiluokkiin sitomattomasti, se kuvaa opintokokonaisuudet opetussuunnitelmassaan Espoon tuntijaon sekä oppiaineille määriteltujen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Koulun opetussuunnitelmassa kuvataan opintokokonaisuudet, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa.~~

~~—~~

~~Oman opinto-ohjelman mukaan opiskelevien oppilaiden opinnoissa suoriutumista arvioidaan alakouluissa arviointikeskustelussa ja yläkouluissa välitodistuksen antamisen yhteydessä arviointikeskustelussa tai/ja muulla palautteella.~~

~~—~~

~~Mikäli opiskelu ei edisty oman opinto-ohjelman mukaisesti, tulee asiasta keskustella viipymättä oppilaan kanssa ja olla yhteydessä huoltajiin keskustelua ja toimenpiteiden sopimista varten. Summatiivinen arviointi tehdään oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjattujen tavoitteiden mukaan. Oppilaan kyseisen lukukauden/lukuvuoden opinto-ohjelma tulee välitodistuksen/lukuvuositodistuksen liitteeksi.~~

~~Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua on kuvattu tarkemmin opetussuunnitelman luvussa 5.4.~~

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Valinnaiset aineet vuosiluokilla 1–3 arvioidaan sanallisesti. Vuosiluokilla 4–9 ne valinnaiset aineet, jotka ovat laajuudeltaan alle kaksi vuosiviikkotuntia arvioidaan sanallisesti hyväksytty- **tai hylätty** -merkinnällä ja ne valinnaiset aineet, jotka ovat laajuudeltaan kaksi vuosiviikkotuntia tai enemmän, arvioidaan numeroin.

Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, jonka suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa, tästä tulee mainita selvästi koulun opetussuunnitelmassa.

~~Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluista oppiaineista annetaan sanallinen arviointi kaikilla vuosiluokilla.~~

Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita on rajattu, osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa hänelle määritelyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Espoossa on käytössä arviointiasteikko, jota käytetään sanallisesti arvioitavien oppiaineiden arvioinnissa. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Päättötodistukseen merkitään arvosana 5*.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

6.8.1 Perusopetuksen Päättöarvosanan muodostaminen

Niiden oppiaineiden tavoitteiden osalta, joissa osaaminen on osoitettu hyväksytysti vuosiluokilla 7 ja 8, kerätään jälkikäteen lisänäyttöjä päättöarviointia varten vain siinä tapauksessa, ettei opettajalla ole riittävää tietoa oppilaan osaamisesta. Monipuolisilla arviointimenetelmillä sekä huomioimalla oppilaan mahdollinen tuen tarve, poissaolot tai tarve vaihtoehtoisille tavoille osoittaa osaamisensa varmistetaan, että riittävä näyttö oppilaan osaamisesta voidaan kerätä kyseisellä vuosiluokalla ennen lukuvuosiarviointia.

~~6.8.5~~ 6.8.4 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, jonka suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa, tästä tulee mainita selvästi koulun opetussuunnitelmassa.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Erityisestä syystä oppilaalle voidaan myöntää lupa väliaikaiseen poissaoloon huoltajan hakemuksesta. Jos oppilaalle on myönnetty tilapäinen vapautus opetukseen osallistumisesta, koulun tehtävä on valvoa, ettei oppilas jää jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä luvallisen poissaolon aikana. Oppilaalle tulee laatia henkilökohtainen ~~oppimis~~**opiskelu**suunnitelma väliaikaisen poissaolon ajaksi. Oppimisen summatiivisen arvioinnin tulee perustua tavoitteiden saavuttamisesta osoitettuun monipuoliseen näyttöön myös luvallisesti poissa olevan oppilaan kohdalla.

Mikäli osaamisen näyttöihin tarvitaan täydennyksiä sairastumisen tai poissaolon vuoksi, mahdollisuudet lisänäyttöjen antamiseen tarjotaan ennen summatiivisen arvioinnin tekemistä. Lukuvuosiarvioinnin

hyväksyttyjä arvosanoja ei voi jälkikäteen korottaa.

6.11 Todistukset

Espoossa on käytössä seuraavat yhteiset todistus pohjat:

- lukuvuositodistus
- välitodistus
- erotodistus
- päättötodistus

Seitsemänneltä vuosiluokalta alkaen oppilaille annetaan numeerinen välitodistus, jota täydennetään arviointikeskustelulla tai/ja muulla palautteella. Alakoulussa välitodistusta ei anneta, mutta koulu voi halutessaan antaa oppilaille kuudennella vuosiluokalla numeerisen välitodistuksen, jos se on kirjattu koulun omaan opetussuunnitelmaan.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetukseen osallistumisesta annetaan lukuvuoden päättyessä erillinen todistus, eikä arviota merkitä väli- tai lukuvuositodistuksiin.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Oppilaalle annetaan lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Arviointi on sanallista vuosiluokilla 1–3. Espoossa on käytössä arviointiasteikko, jota käytetään kaikkien sanallisesti arvioitavien oppiaineiden arvioinnissa. Sanallista arviointiasteikkoa käytetään myös käyttäytymisen arvioinnissa vuosiluokilla 1–3.

Vuosiluokilla 4–9 annetaan numeroarviointi. Numeroarviointia voi täydentää erillisellä liitteellä annettavalla sanallisella arvioinnilla.

~~Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluista oppiaineista annetaan sanallinen arviointi kaikilla vuosiluokilla.~~

Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita on rajattu, osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa hänelle määritettyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Päättötodistukseen merkitään arvosana 5*.

Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota Espoon sanallisen arviointiasteikon mukaisesti.

Jos oppilaan äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli, todistuksissa voidaan käyttää **päättöarviointia lukuun ottamatta** sanallista arviointiasteikkoa. Sanallista arviointiasteikkoa voi täydentää erillisellä liitteellä annettavalla sanallisella arvioinnilla. Jokaisella oppilaalla on oikeus saada numeroarviointi, kun se on tarkoituksenmukaista.

Oppilaan tulee saada riittävä ja realistinen tieto osaamisestaan kaikilla vuosiluokilla riippumatta siitä, annetaanko arviointi numeerisesti vai sanallisesti.

6.11.3 Välitodistus

Seitsemänneltä vuosiluokalta alkaen annetaan numeerinen välitodistus, jota täydennetään arviointikeskustelulla tai/ja muulla palautteella.

Arviointikeskusteluun osallistuvat oppilas ja opettaja/opettajat. Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua arviointikeskusteluun. Arviointikeskustelussa kiinnitetään huomiota oppilaan vahvuuksiin ja onnistumisiin oppijana sekä käsitellään oppimistavoitteita ja oppimisen edistymistä.

Alakoulussa välitodistusta ei anneta, mutta koulu voi halutessaan antaa oppilaille kuudennella vuosiluokalla numeerisen välitodistuksen, jos se on kirjattu koulun omaan opetussuunnitelmaan.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Espoossa erityisen tutkinnon suoritusmahdollisuus ja siitä annettavat todistukset koskevat kotiopetuksessa olevia oppivelvollisia ja perusopetuksen valmistavan opetuksen oppilaita.

Kotiopetuksessa olevat lapset ja nuoret, joiden oppivelvollisuuden edistymisestä heidän huoltajansa vastaavat, voivat suorittaa erityisessä tutkinnossa perusopetuksen oppiaineiden oppimääriä, perusopetuksen oppimäärän osittain ja/tai koko perusopetuksen oppimäärän. Suoritusmahdollisuus on siinä koulussa, jossa kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen edistymistä valvotaan. Kotiopetuksessa olevilla oppilailla on siis mahdollisuus saada todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta, perusopetuksen osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä ja/tai perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta. Suorittamismahdollisuus on pääsääntöisesti kevätlukukausien aikana ja siitä sovitaan suoraan ko. koulun kanssa.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen oppilaat voivat suorittaa perusopetuksen valmistavan opetuksen aikana perusopetuksen oppiaineen oppimääriä ja saada näin todistuksen/todistuksia perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta.

Tutkinnon suorittamisen tarkemmat tiedot ja ajankohdat määritellään tarkemmin koulu- ja oppilaitoskohtaisesti.

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI, Opetussuunnitelman perusteet

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään kasvuun ja oppimiseen. Suunnitelmallisesti toteutetut oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat kestävän pohjan sekä oppimiselle että oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiselle. Kaikessa koulun toiminnassa tulee huomioida saavutettavuus ja esteettömyys. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia oppimisessaan ja ryhmän jäsenenä toimimisessaan sekä tukea myönteisen käsityksen luomiseen itsestään, oppimisestaan ja yhteisön jäsenenä toimimisesta. Koulun tehtävänä on huolehtia riittävästä ja tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä oppilaan huoltajan kanssa. Myös huoltajalla on aktiivinen rooli oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisessa. Jäljempänä tekstissä huoltajalla tarkoitetaan myös muuta oppilaan laillista edustajaa.

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin. Niiden tarkoituksena on turvata kaikille oppilaille mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Kaikkia oppilaita koskevin ryhmäkohtaisina tukimuotoina tarjotaan yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaalle riittämättömiä, tarjotaan oppilaskohtaisia tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta arvioidaan, ne suunnitellaan ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaan tukemiseksi riittämättömiä. Mikäli oppilaalle tarjotut tukimuodot ja toimet eivät riitä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen, on viimesijaisena keinona mahdollista poiketa perusopetuksen oppiaineen tai aineiden tavoitteista.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. On huolehdittava siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulunkäynnin tuen tarpeensa tunnustetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät suunnitelmallista johtamista ja johtajuutta. Opetuksen järjestäjä ja rehtori vastaavat siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman mukaiseen lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Jokaisen työntekijän vastuulla on johtaa omaa toimintaansa yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Opetuksen järjestäjän varmistamat oppimisen edellytyksiä tukevat

opetusjärjestelyt antavat perustan tuen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle osana kaikkea esi ja perusopetuksen toimintaa. Ensisijaisesti tarjotaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja, kuten yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta sekä erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Tuki annetaan oppilaalle inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti omassa opetusryhmässä.

Oppilaalla on oikeus myös oppilaskohtaisiin tukitoimiin, jos osallistuminen säännöllisesti tarjottuihin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ei riitä tukemaan häntä opinnoissaan, tai jos hänellä on edelleen vaikeuksia osallistua opetukseen. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla. Oppilaan tuen toteuttaminen suunnitellaan niin, että ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikutus koulupäivän pituuteen on perusopetuslain ja asetuksen mukainen, eikä aiheuta oppilaalle tarpeetonta kuormitusta.

Opetuksen järjestäjä tekee suunnitelmaan perustuvan hallintopäätöksen oppilaalle tarjottavasta oppilaskohtaisesta tuesta. Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan, ja tuen tarpeen muuttuessa tehdään uusi hallintopäätös.

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai oppilaskohtaisilla tukitoimilla ei voi poiketa perusopetuksen oppimäärästä eikä paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Oppilaalla on aina oikeus saada opetusta sen mukaan, mitä vuosiviikkotuntien määrästä säädetään.

Jos perusopetuksen oppimäärästä tai sisällöistä on tarpeen poiketa tietyn oppiaineen osalta oppilaan heikon suoriutumisen vuoksi, se on mahdollista ainoastaan silloin, kun oppilas on jo saanut muiden tukimuotojen ja toimien lisäksi kyseisessä oppiaineessa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa.

Oppilaan oppimäärän rajaaminen tulee kysymykseen vasta silloin, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta välttävää arvosanaa (5). Oppimäärän rajaamisen tarpeesta tehdään luotettava arviointi opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Arviointiin tulee sisältyä dokumentaatio siitä, millä tavalla perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöistä poikkeamisen tarve on todettu. Arvioinnin tukena voidaan käyttää eri asiantuntijoiden lausuntoja. Asiasta tehdään tukea koskeva hallintopäätös, joka on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Perusopetuslain lisäksi oppilas ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvien ongelmien syntymistä. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen sekä hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä ylläpitävää toimintaa kouluyhteisössä. Ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä toteutettava ja koko kouluyhteisöä tukeva yhteisöllinen opiskeluhoolto on keskeinen koulunkäynnin ja osallistumisen tukemisen muoto, jolla vaikutetaan koko yhteisön toimintakulttuuriin. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskeluhooltopalvelut ja monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto tukevat oppilaiden yksilöllisiä oppimisen, hyvinvoinnin ja terveyden tarpeita sekä sosiaalisten ja psyykkisten valmiuksien kehittymistä. Mikäli koulun työntekijä arvioi oppilaan tarvitsevan muuta kuin perusopetuslain mukaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tulee hänen toimia sen mukaan, mitä säädetään velvollisuudesta opiskeluhooltopalveluihin ohjaamisesta oppilas ja opiskelijahuoltolaissa.

Opiskeluhuollosta määrätään tarkemmin luvussa 8.

7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea perusopetuksen toimintaa. Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen, oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Koulun toiminnassa ja opetusjärjestelyissä huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt luovat pohjan

laadukkaalle perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt resursoidaan, suunnitellaan, toteutetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan osana koulun toimintaa.

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät perusopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan kaikkia oppilaita koskevia ryhmäkohtaisia järjestelyjä. Näitä ovat opettajan antama yleinen tukiopetus, opettajan antama opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Opetuksen järjestäjän tulee varata ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamiseen lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,122 opetustuntia viikossa koulun oppilasta kohden.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan osana koulun perustoimintaa oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan tarjota erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin esimerkiksi samanaikais- ja yhteisopetuksena. Ryhmäkohtaiset tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisessa opettajien tulee tehdä suunnitelmallista yhteistyötä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja suunniteltaessa ja toteuttaessa voidaan hyödyntää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja ja kaikkien oppilaiden oikeus, eikä niistä tehdä oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa tai tukea koskevaa päätöstä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutetaan ensisijaisesti joustavasti ryhmämuotoisesti. Ryhmän kokoa ei ole rajattu.

7.3.1. Opettajan antama yleinen tukiopetus

Yleinen tukiopetus vahvistaa opetuksen ja kasvatuksen tavoitteiden saavuttamista perusopetuksessa. Yleinen tukiopetus on opittaviin asioihin tutustumista etukäteen tai opitun vahvistamista ja kertaamista. Yleisellä tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta ja varmistamaan opittavien asioiden ymmärtäminen sekä opintojen eteneminen. Sillä voidaan vastata myös oppilaan poissaoloista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin.

Yleisen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Yleisen tukiopetuksen tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan oppimisen tavoitteet sekä edistymään opinnoissaan. Osana yleistä tukiopetusta oppilaalle opetetaan oppimaan oppimisen taitoja,

oppimisstrategioita ja opiskelutapoja, jotka tukevat hänen oppimistaan. Yleinen tukiopetus voi kohdistua kaikkiin oppiaineisiin ja sillä voidaan tukea myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Yleisen tukiopetuksen järjestäminen

Yleistä tukiopetusta voidaan antaa oppituntien yhteydessä, erillisinä lisätunteina, pienemmässä ryhmässä tai henkilökohtaisena ohjauksena. Yleistä tukiopetusta annetaan oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Yleistä tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan tai aineenopettaja. Yleistä tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Samanaikais- ja yhteisopetusta voidaan käyttää yleisen tukiopetuksen toteuttamisessa. Opettajien yhteistyö yleisen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

7.3.2. Opettajan antama opetuskielen tukiopetus

Opetuskielen tukiopetus kohdistuu ensisijaisesti opetuskielen taidon ja eri tiedonalojen tekstintaitojen vahvistamiseen. Sitä annetaan oppilaille, joilla ei ole riittävästi opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Opetuskielen tukiopetus on kielitietoista opetusta, joka tukee oppilaita eri oppiaineiden tekstien lukemisessa, niiden ymmärtämisessä ja tulkitsemisessä sekä omassa tuottamisessa. Opetus kohdistuu oppiaineen kieleen ja sisältöön samaan aikaan.

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteena on oppilaiden opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee oppilaiden osallistumista opetukseen ja opinnoissa etenemistä. Opetuskielen tukiopetuksessa keskitytään kullekin oppiaineelle ominaisten tekstien yhteiseen tarkasteluun, tekstien tyypillisten piirteiden löytämiseen ja opiskelun edellyttämien tekstien ohjattuun tuottamiseen sekä oppiainekohtaisen sanavaraston vahvistamiseen.

Opetuskielen tukiopetuksen järjestäminen

Opetuskielen tukiopetus järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että mahdollisimman moni oppilas voi hyötyä siitä. Sitä voidaan antaa oppilaiden työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana samanaikais- ja yhteisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä, jolloin opetuskielen tukiopetusta tarvitsevat oppilaat voivat olla eri tilassa toisen opettajan kanssa. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan tai aineenopettaja. Opetuskielen tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

7.3.3. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä järjestetään siten, että se tukee ja täydentää muuta opetusta ja mahdollistaa oppilaiden tarpeiden huomioimisen osana opetusryhmän opetusta. Se on ensisijaisesti ryhmäkohtainen tukimuoto, ja sitä ei kohdenneta yksittäisen oppilaan vaan tietyn oppilasryhmän tai koko opetusryhmän oppimisen tuen tarpeiden mukaisesti. Erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä voi liittyä myös erityisopettajan konsultaatiota, joka kohdentuu kyseisen luokan tai ryhmän kanssa toimiville opettajille ja muulle henkilöstölle.

Erityisopettajan antaman opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä voidaan järjestää samanaikais- ja yhteisopetuksena yhdessä opetusryhmää opettavan opettajan kanssa niin, että erityisopettaja työskentelee

samassa luokkatilassa tai siirtyy pienemmän ryhmän kanssa toiseen tilaan. Opettajat jakavat opetustehtävät keskenään ja suunnittelevat opetuksen yhdessä, jolloin erityisopettaja voi tukea oppilaita muun opetuksen yhteydessä. Oppilasta opettavat opettajat arvioivat yhdessä oppilaan työskentelyä, oppimista, osaamista ja käyttäytymistä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot järjestetään ja niitä muutetaan tarvittaessa oppilaiden tuen tarpeiden mukaisesti.

7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet

Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan hänen oppimistaan tai koulunkäyntiään ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja perusopetuslain 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla.

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, kun oppilasta opettavat opettajat toteavat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilas ja hänen huoltajansa voivat myös tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä.

Myös silloin, jos oppilaskohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että oppilasta ei perusopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen perusopetuksen alkamista. Oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma sekä hallintopäätös.

Oppilaskohtaiset tukitoimet perustuvat oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Oppilaskohtaiset tukitoimet järjestetään oppilaan etu huomioon ottaen ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa konsultaatiota esimerkiksi erityisopettajan ja muun henkilöstön kanssa.

Perusopetuslain mukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet kohdentuvat oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen, eivätkä korvaa sosiaali- ja terveystalvveluja.

7.4.1. Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa tulee selvittää ja kuvata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, käytössä olleet ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä ne tukitoimet, jotka parhaiten tukevat oppilaan edun mukaisesti hänen oppimistaan. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute tai puutteellinen opiskeluteknikka eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppilaskohtaiselle tuen tarpeelle. Myös käyttäytymisellä reagoivien oppilaiden tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Oppilasta voidaan tukea myös oppilaskohtaisilla tukitoimilla, jos se on oppilaan edun mukaista. Osana arviointia selvitetään myös tarve oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.

Moniammatillinen ja alainen yhteistyö voi tukea oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimista, mutta se ei ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä. Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin perustuva tukea koskeva hallintopäätös ei voi perustua pelkkään

lääketieteelliseen arvioon, eivätkä opetuksen järjestäminen, opetus tai oppilaskohtaiset tukitoimet korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on joku muu kuin opetuksen järjestäjä.

Tuen tarpeen arvioinnissa on tilanteen vaatiessa mahdollista hyödyntää myös muuta kuin oman koulun erityisopettajan konsultaatiota. Esimerkiksi opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, jolloin on suositeltavaa hyödyntää laajemmin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi myös niiden opetuksen järjestäjien konsultaatiota, joiden osalta opetus ja kulttuuriministeriö on päättänyt velvollisuudesta huolehtia opetukseen liittyvistä kehittämis, ohjaus ja tukipalveluista sekä perusopetuslain mukaista sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelua.

7.4.2. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin pohjalta on laadittava oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai kanssa. Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyölle on esimerkiksi huoltajasta johtuva este.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi ’

- perustelut sekä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset tukitoimien tarpeesta
- tuen tarpeen arviointiin perustuvien tukitoimien toteuttaminen ja seuranta
- oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut
- opinnoissa eteneminen
- mahdollinen tarve perusopetuslain 20 h §:ssä tarkoitetusta oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle ja oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi
- mahdollinen perusopetuslain 20 i §:n mukainen tarve opetuksen järjestämiseksi oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi kullekin toiminta-alueelle.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyttä on arvioitava aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa tai useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät. Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja.

7.4.3. Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä tukea koskeva hallintopäätös oppilaalle annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista. Päätöksestä tulee käydä ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeen mukaisesti

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

Lisäksi tukea koskeva päätös on tehtävä perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella tehdään päätös perusopetuslain 20i §:n perusteella.

Hallintopäätös on tehtävä kaikissa edellä mainituissa tilanteissa oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskeva suunnitelman mukaisesti ilman aiheutonta viivytystä. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa.

Opetuksen järjestäjä voi tehdä myönteisen tai kielteisen päätöksen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta. Mikäli päätös tarkoittaa oppilaan koulupaikan vaihtumista, siitä tehdään erillinen hallintopäätös. Tukea koskeva päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Jos kunta ei järjestä oppilaskohtaisia tukitoimia tai perusopetusta oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella niistä tukea koskevan päätöksen tekee oppilaan asuinkunta.

Tukea koskevaan päätökseen ei kirjata kuvauksia tukitoimista tai niiden toteuttamisesta, jotka on kuvattu oppilaskohtaisessa tuen toteuttamisesta koskevassa suunnitelmassa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, on tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan oppiminen, osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen arvioidaan arviointia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, ellei oppilaalle ole tehty hallintopäätöstä perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöstä poikkeamisesta, tai jos oppilaalle on tehty hallintopäätös toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta.

7.4.3.1. Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä

Säännöllisellä erityisopettajan antamalla opetuksella osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan kelpoisuuden omaavan opettajan antamaa opetusta. Sitä voidaan toteuttaa oppilaan omassa opetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai siitä erillään. Säännöllisyydellä tarkoitetaan pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai vuoden pituista jaksoa.

Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet. Erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä voidaan toteuttaa myös pienryhmässä oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka koko on paikallisesti opetuksen järjestäjän päätettävissä. Tarvittaessa erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä voidaan antaa myös yhdelle oppilaalle.

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet on erityisopettajan antamaa opetusta joko muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan antamasta opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä oppilaskohtaisena tukitoimena.

7.4.3.2. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä

Oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa tarkoittaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä. Tällöin oppilaan katsotaan oppimisvalmiuksistaan tai oppimisen edellytyksistään johtuen hyötyvän erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen opetuksessa. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta yhden tai useamman oppiaineen opetuksesta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä oppilaskohtaisena tukitoimena.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Yhden opettajan opettama opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

7.4.3.3. Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa

Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaan opetuksen järjestäminen erityisluokassa tarkoittaa sitä, että oppilas saa erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Osa opetuksesta voidaan toteuttaa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti yhteistyössä niin, että oppilaan osallistuminen muiden opetusryhmien opetukseen on mahdollista. Yhden opettajan opettamat opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta erityisluokassa.

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Erityisluokanopettajan opetusryhmässä erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta, mutta enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti.

7.4.3.4. Tulkitsemispalvelut

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä oppilaille annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on oppilailla, joilla on kuulovamma, näkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua perusopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista tulkitsemispalveluista. Tulkitsemispalvelut ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tulkitsemispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

7.4.3.5. Oppilaskohtaiset avustajapalvelut

Oppilaskohtaisilla avustajapalveluilla tarkoitetaan opetukseen osallistumisen edellyttämiä avustajapalveluita tilanteissa, joissa muut osana koulun perustoimintaa järjestettävät oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen koulunkäynninohjaaja eivät tue riittävästi oppilaan perusopetuksen oppimäärän ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestäjällä on mahdollisuus huolehtia avustajapalvelujen järjestämisestä henkilökohtaisen järjestämisen lisäksi myös luokkakohtaisten avustajapalvelujen avulla. Perusopetuslain 3 §:n ja 31 §:n säännökset edellyttävät kuitenkin, että oppilaan yksilölliset tarpeet selvitetään riittävällä tavalla siten, että opetus ja sen edellyttämät palvelut tulevat järjestetyiksi hänen edellytystensä mukaisesti.

Avustajapalveluiden käyttäminen ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista avustajapalveluista. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus saada oppilaskohtaisia avustajapalveluita koskevasta asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä valituskelpoinen päätös.

Avustamispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

7.4.3.6. Apuvälineet

Tulkitsemis- ja avustajapalvelujen lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia tarvitsevalle oppilaalle turvataan myös opetukseen osallistumisen edellyttämät tarpeelliset apuvälineet, joiden avulla tuetaan oppilaan mahdollisuuksia saavuttaa perusopetuksen oppimäärä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet. Apuvälineet voidaan oppilaan tarpeiden mukaan järjestää hänen käyttöönsä ryhmä, koulu tai luokkakohtaisesti. Luonteeltaan oppimäärän suorittamiseen ja opetukseen osallistumiseen tarkoitettut ja

siten opetusvälineisiin rinnastettavat apuvälineet voidaan tarvittaessa järjestää myös henkilökohtaisesti. Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaalle ei järjestetä lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia koulussa ja muissa elämäntilanteissa tarvittavia apuvälineitä. Niihin oppilaalla on oikeus lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen mukaisesti.

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja muun henkilöstön välistä yhteistyötä, ja se voi edellyttää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan tarvittaessa hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä opetukseen osallistumisen edellyttämistä apuvälineistä.

Oppilaan apuvälineiden käyttö ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

7.5 Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisessa on kyse oppilaan perusoikeuksien rajaamisesta. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista voidaan poiketa kolmella tavalla. Nämä ovat opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain, oppiaineen oppimäärän rajaaminen sekä tilapäinen vapauttaminen oppimäärän opiskelusta terveydellisistä syistä. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain kuvataan luvussa 5.4.3.

7.5.1. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään vasta silloin, jos oppilas ei ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta kykene suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä (5)) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Perusopetuksen oppimäärää ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa. Perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppimäärän rajaamiselle.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Oppimäärän rajaaminen tehdään karsimalla oppilaskohtaisesti paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppiaineen oppimäärän tai opetussuunnitelman tavoitteiden rajaaminen edellyttävät ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä. Koska opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Huoltajalle tulee antaa tietoa oppimäärän rajaamisen vaikutuksista oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen perusopetuksen jälkeen.

Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa.

Jos oppilaan kohdalla poiketaan perusopetuksen oppimäärästä tai tavoitteista, rajaamista koskevan päätöksen perusteena olevaan perusopetuslain 20 e §:n mukaiseen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista

koskevaan suunnitelmaan tulee sisällyttää oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman laativat oppilasta opettavat opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan osaaminen arvioidaan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden sekä luvussa 6 kuvattujen periaatteiden mukaisesti. Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai tavoitteita on rajattu, osaaminen arvioidaan suhteessa oppilaalle määritelyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Sanallisessa arvioinnissa noudatetaan muilta osin summatiivisen arvioinnin linjauksia. Samoja periaatteita noudatetaan myös mahdollisessa väliarvioinnissa. Päättötodistukseen merkitään arvosana 5 *.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyttä on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

7.5.2. Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä

Perusopetuksen oppimäärästä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan myös silloin, kun oppilas vapautetaan tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä. Tilapäisellä vapauttamisella oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tarkoitetaan lyhytaikaista ja määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta terveydellisistä syistä. Vapauttaminen voi koskea yksittäisen oppiaineen oppituntia viikoittain enintään neljän kuukauden ajan. Opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan oikeuksiin puuttuva toimenpide, ja sen vuoksi on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä edellyttää ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä. Arviointiin perustuvasta suunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaan opiskelema oppimäärä ja siitä tehtävät poikkeamiset, oppilaan vuosiluokan mukaisesta tuntimäärästä poikkeaminen, oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi. Opetuksen järjestäjän on tehtävä hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetyistä perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi hallintopäätös.

Jos tilapäinen vapauttaminen ei riitä oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin turvaamisen perusopetuksen oppimäärän suorittamisen edistämiseksi terveydellisistä syistä, sovelletaan perusopetuslain 20 i §:n mukaisesti järjestettävää opetusta opetuksen järjestämiseksi oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella.

7.6 Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika

7.6.1. Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite (astuu voimaan 1.8.2026)

Jos oppilaalle on tehty varhennettua oppivelvollisuutta koskeva päätös oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin perusteella ja hänen tuen tarpeensa jatkuu perusopetuksessa, oppilaalle tehdään tukea koskeva päätös. Tukitoimet voivat sisältää oppilaskohtaisia tukitoimia tai poikkeamista perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista. Päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tulee olla tehty ennen perusopetukseen siirtymistä yhteistyössä sekä varhaiskasvatuksen että esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kanssa. Näin lapsen oppimisen polku muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon. Jos oppilaalla ilmenee perusopetuksen aikana oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite, joka olisi johtanut varhennettuun oppivelvollisuuteen, hänen opetuksensa voidaan järjestää perusopetuslain mukaisten tukitoimien avulla.

Tukitoimien tarpeen arviointi on tehtävä silloin, kun oppilaalla on vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Tällöin arvioidaan myös mahdollinen tarve opiskella toiminta-alueittain oppiainejakoisen opetussuunnitelman sijaan. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.

Opetuksen järjestäjien rahoituksen perusteena olevat tuen tiedot tallennetaan valtakunnallisia opinto ja tukirekistereitä koskevan lain nojalla Opetushallituksen kansalliseen opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitettyyn KOSKI-integraatiopalveluun. Tähän rekisteriin tulee myös viedä merkintä perusopetuslain 20 i §:n mukaisesta hallintopäätöksestä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite ja lisäksi tieto siitä, järjestetäänkö oppilaan opetus toiminta-alueittain vai oppiaineittain.

Oppilaalle laaditaan perusopetuslain 20 e §:n mukainen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma opintojen etenemiseksi. Suunnitelmassa kuvataan oppilaskohtaisesti määritellyt perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiset tai oppilaskohtaisesti määritellyt tavoitteet ja sisällöt, arvioinnin periaatteet sekä tukitoimien toteuttaminen ja seuranta. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä tilapäisestä vapauttamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Jos oppilas on terveydellisistä syistä estynyt osallistumasta opetukseen, perusopetuksen oppimäärän tai sisältöjen rajaaminen ei ole välttämätöntä. Jos on tarpeen poiketa opetussuunnitelman sisällöistä ja tavoitteista lyhytaikaisesti, oppilaalla on oikeus siihen kyetessään osoittaa osaamistaan monipuolisesti, ja siihen tulee tarjota riittävästi tilaisuuksia. Oppilas voi osoittaa osaamistaan myös erityisessä tutkinnossa.

Oppilaan perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Muina järjestelyinä voidaan käyttää esimerkiksi tavoitekokonaisuuksittain etenemistä. Oppilaalla, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, on oikeus kaikkiin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Tukitoimet järjestetään oppilaan edun mukaisesti ja ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa.

Moniammatillista ja alaista yhteistyötä tulisi hyödyntää aina, kun arvioidaan tarvetta järjestää opetusta oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Monialainen ja ammatillinen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys päätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, elleivät oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä.

Tuen toteuttamista koskeva suunnitelma, suunnitelman toteutuminen käytännössä ja tukitoimien riittävyys on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Ennen hallintopäätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa.

7.6.2. Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka)

Jos perusopetuslaissa tarkoitetulle perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin (pidennetty oppivelvollisuus). Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai on tätä ennen hyväksytysti suorittanut toisen asteen tutkinnon.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Perusopetuslain 20 i § tulee voimaan 1.8.2026. Päätös erityisestä tuesta ja erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma (HOJKS) ovat voimassa siihen saakka, kunnes ne on tarkistettu perusopetuslain 4 a luvun mukaiseksi 31.8.2026 mennessä. Ne erityisen tuen päätökset, jotka

sisältävät myös päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta, voidaan päivittää uuden lainsäädännön mukaisiksi 1.8.2026 alkaen.

7.7 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Kuitenkin jos oppilas on sairaalassa potilaana, sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään hänelle opetusta, jos se on oppilaan terveydentilan, pedagogisten erityistarpeiden ja hoitotoimenpiteiden kannalta perusteltua, eikä ole oppilaan edun mukaista järjestää opetusta muulla tavoin. Myös muut erikoissairaanhoidon toimintayksiköt voivat järjestää opetusta oppilaille, jotka ovat erikoissairaanhoidossa. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetuksesta ja konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun järjestämistä määrätään tarkemmin luvussa 5.

7.8 Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus sekä toinen aste muodostavat lapsen ja nuoren kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Tätä vahvistetaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sujuvalla tiedonsiirrolla. Yhteistyöllä vahvistetaan myös lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan opetuksen järjestäjän johdolla.

Tuen jatkumon varmistamiseksi on keskeistä riittävä tieto oppilaan saamasta tuesta ja toimivista tukimuodoista ja tukitoimista. Mikäli lapsi on saanut lapsikohtaisia tukitoimia esiopetuksessa, tuen toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto huomioidaan lapsen siirtyessä perusopetukseen. Mikäli lapsella on esiopetuksessa ollut käytössä henkilökohtaisia apuvälineitä, hän on saanut lapsikohtaisia tulkitsemis- tai avustajapalveluita tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti pienryhmässä, tämä tulee huomioida lapsen siirtyessä perusopetukseen. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarve arvioidaan siirtymävaiheissa, ja tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä.

Oppivelvollisen oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen, ohjauksen sekä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy oppilaan siirtyessä. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tietojen siirtäminen edellyttää suostumusta. Tiedonsiirrossa voimassa olevia säännöksiä. Opetuksen järjestäjät vastaavat tiedonsiirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

7.9 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luku 7 lisätään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan. Siihen lisätään paikallisesti päätettävät asiat alla olevan mukaisesti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut

- rehtorin vastuut
- lukuvuosisuunnitelman laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut
- toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut
- perusopetuksen ja esiopetuksen tuen yhteensovittamisen käytännöt
- pienryhmien koko ja muodostaminen

- ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arvioimisen paikalliset periaatteet, käytännöt ja vastuut

- oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu

- yhteistyökäytännöt huoltajan ja oppilaan kanssa oppilaskohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja päätöksenteossa
- opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyön ja kehittämisen periaatteet

- oppiaineen oppimäärästä sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tehtävän päätöksen käytännön valmistelut ja vastuut sekä päättämisen käytännöt ja vastuut

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI, paikalliset tarkennukset

7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Espoon kouluissa oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Niiden tavoitteena on mahdollistaa kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvuun ja oppimiseen. Espoon kouluissa oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteita ovat inklusiivisuus, kielitietoisuus sekä yhteistyön tekeminen ja suunnitelmallisuus. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa tehdään laajasti yhteistyötä. Yhteistyön rakenteet tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Rehtorin vastuulla on koulutasoisten oppimisen tukeen liittyvien rakenteiden ja kokonaisuuden johtaminen. Rehtori vastaa oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen koulukohtaisesta toteutumisesta, seurannasta, arvioinnista ja kehittämisestä. Rehtori johtaa pedagogista toimintaa ja vastaa koulukohtaisten resurssien kohdentamisesta tarkoituksenmukaisesti.

Rehtori vastaa siitä, että lukuvuosisuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön kanssa ja siitä tiedotetaan oppilaita ja huoltajia. Lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen periaatteet, toiminnan rakenteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut koulun tasolla. Rehtori vastaa lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seurannasta ja arvioinnista.

7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan kaikissa Espoon peruskouluissa suunnitelmallisesti osana koulun perustoimintaa. Ryhmäkohtaiset tukimuodot eli yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä pyritään järjestämään niin, että mahdollisimman moni oppilas hyötyy niistä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan samanaikais- tai yhteisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä pääsääntöisesti niiden oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan tarjota myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien enimmäispituudet. Rehtori vastaa ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin varattujen opetustuntien kohdentamisesta ryhmien tarpeet ja edellytykset huomioon ottaen.

Ryhmää opettavat opettajat tekevät yhteistyötä ryhmäkohtaisten tukimuotojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja tukimuotojen riittävyden arvioinnissa. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen suunnittelussa voidaan hyödyntää esimerkiksi erityisopettajan, kieli- ja kulttuuriryhmien opettajan ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –opettajan konsultaatiota. Toteutunut ryhmäkohtainen tuki voidaan kirjata sähköiseen tuntimerkintäjärjestelmään (Wilma). Jos ryhmää opettavat opettajat arvioivat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan oppilaan oppimista tai koulunkäyntiä,

oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, ja opettaja on yhteydessä oppilaan huoltajiin.

Espoon kouluissa opetuskielen tukiovetus järjestetään niin, että se tukee oppilaita koulun opetuskielen ja oppiainesisältöjen oppimisessa mahdollisimman tehokkaasti. Opetuskielen tukiovetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulunkäyntitausta sekä opetuskielen ja oppiaineiden tiedonalojen kielen taito. Kaikilla oppilailla on oikeus saada opetuskielen tukiovetusta. Opetusryhmän opettajat arvioivat, ketkä tarvitsevat opetuskielen tukiovetusta.

Ryhmäkohtaisena tukimuotona voidaan oppilaita jakaa tarkoituksenmukaisiin, joustaviin ja erikokoisiin ja kestoltaan eri pituisiin opetusryhmiin. Ryhmän kokoa ei ole rajattu. Joustavien ryhmittelyjen osalta suunnittelu tapahtuu oppilaita opettavien opettajien kesken rehtorin jakamien resurssien puitteissa.

7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet

Tuen riittävyden arviointi aloitetaan, kun oppilasta opettavat opettajat toteavat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät ole riittäviä. Tällöin aloitetaan oppilaskohtaisten tukitoimien arviointi ja suunnittelu. Oppilaskohtaisten tukitoimien suunnittelu aloitetaan arvioimalla oppilaan jo saamien ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyttä.

Prosessin vastuuhenkilönä on luokanopettaja tai luokanvalvoja. Tukitoimien arviointi ja suunnitelma laaditaan yhdessä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Tarvittaessa konsultoidaan opiskeluhoollon henkilöstöä. Oppilaalle tehdään oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva suunnitelma yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Hallintopäätöksen valmistelijana toimii vammaisopetusta lukuun ottamatta koulun erityisopettaja ja/tai erityisluokanopettaja. Oppilasta ja huoltajaa on kuultava päätöksen teon yhteydessä hallintolain mukaisesti. Rehtori tekee hallintopäätöksen oppilaskohtaisista tukitoimista. Vammaisopetuksen osalta valmistelijana toimii opetuksen tuen asiantuntija ja aluepäällikkö tekee asiasta hallintopäätöksen.

Hallintopäätös on voimassa toistaiseksi. Suunnitelma päivitetään vähintään kerran lukuvuodessa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Tuen päätös tulee tarkistaa myös opetuksen järjestämispaikan muuttuessa.

Pienryhmät

Oppilaskohtaisena tukitoimena opetusta voidaan toteuttaa pienryhmissä. Oppilaskohtaisiin tukitoimiin liittyvä pienryhmä muodostetaan joustavasti opetuksen tavoitteiden saavuttamisen ja oppilaiden tuen tarpeiden kannalta tarkoituksenmukaisesti. Pienryhmässä voi olla enintään 12 oppilasta.

Pienryhmäopetusta annetaan säännöllisesti, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituisissa jaksoissa. Pienryhmät muodostetaan koulukohtaisesti perustuen koulukohtaisiin vuosittaisiin resursseihin sekä pedagogiseen suunnitteluun. Pienryhmien muodostamisen periaatteet ja toteuttamisen käytänteet kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä:

Mikäli erityisopettaja tai erityisluokanopettaja opettaa oppiaineen opetustunneista vähemmän kuin puolet, ryhmän kokoa tai opettavien opettajien määrää ei ole säädelty.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä:

Mikäli erityisopettaja tai erityisluokanopettaja opettaa oppiaineen opetustunneista joko puolet tai enemmän kuin puolet, ryhmässä voi olla enintään viisi oppilaskohtaisia tukitoimia saavaa oppilasta yhtä opettajaa kohden.

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa:

Erityisluokanopettajan opettaman erityisluokan osalta noudatetaan lain mukaista ryhmäkokoja. Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa on lähikoulun erityisluokkia ja vaativan tuen erityisluokkia. Lähikoulun erityisluokan muodostaminen ja suunnittelu tapahtuu yhteistyössä rehtorin, erityisopettajien, muiden oppilaita opettavien opettajien sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstön kanssa.

Mikäli oppilas, jonka pääasiallinen opetuspaikka on erityisluokassa, opiskelee esimerkiksi integroituna yleisopetuksen ryhmään, voi ryhmässä olla enintään viisi oppilaskohtaisia tukitoimia saavaa oppilasta yhtä opettajaa kohden.

Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisten yhteistyötahojen kanssa tehtävä yhteistyö

Oppilaskohtaisia tukitoimia arvioitaessa ja suunniteltaessa tehdään tapauskohtaisesti ja tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa. Espoossa toimii opiskeluhuollon ohjausryhmä, jossa on edustajat kaikista kasvun ja oppimisen toimialan tulosityksiköistä sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluista.

Opiskeluhoitosuunnitelmassa on kuvattu opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyö ja sen kehittämisen periaatteet.

Opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten roolit oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnissa ja suunnittelussa

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa ei ole oppilas- ja opiskelijanhuoltolain mukaista opiskeluhoitoa vaan sitä ohjaa perusopetuslaki. Kukin opiskeluhoitopalvelujen ammattilainen antaa oman alansa asiantuntemusta ja/tai asiakkuuden kautta syntynyttä asiantuntemustaan ja ymmärrystään oppilaan tilanteesta, kun on tarvittaessa ja pyydettyä mukana arvioimassa ja suunnittelemassa perusopetuslain mukaisia oppilaskohtaisia tukitoimia.

Opiskeluhuollon kuraattori on sosiaalialan sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ja hyvinvoinnin asiantuntija. Kuraattori osallistuu tarvittaessa ja pyydettyä oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin ja suunnitteluun olosuhteiden, ihmissuhteiden, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja hyvinvoinnin, käyttäytymisen, tunne-elämän ja elämänhallinnan näkökulmasta.

Opiskeluhuollon psykologi on lapsen ja nuoren psyykkisen hyvinvoinnin sekä oppimisen psykologian asiantuntija. Psykologi osallistuu tarvittaessa ja pyydettyä oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin ja suunnitteluun oppimisen, psyykkisen kehityksen, itsesäätelyn haasteiden ja mielenterveyden näkökulmasta. Opiskeluhuollon psykologi ottaa pyydettyä ja tarvittaessa kantaa oppiaineen rajaamiseen, tarpeeseen vapauttaa oppilas tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä ja perusopetuksen järjestämiseen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite liittyen kykyyn opiskella toiminta-alueittain tai oppiaineittain sekä

liittyen oppivelvollisuuteen. Psykologi voi lisäksi konsultoida pyydettyä ja tarvittaessa liittyen avustajapalvelun tarpeeseen terveydellisistä syistä.

Kouluterveydenhoitaja on terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen asiantuntija. Terveydenhoitaja osallistuu tarvittaessa ja pyydettyä oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin ja suunnitteluun oppilaan terveydentilan ja toimintakyvyn näkökulmasta.

Koululääkäri on lasten ja nuorten fyysisen ja psyykkisen kasvun ja kehityksen sekä niiden pulmien lääketieteellinen asiantuntija. Terveydenhoitaja konsultoi lääkäriä, jos lääkärin asiantuntemusta oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimiseksi ja suunnittelemiseksi tarvitaan. Koululääkäri ottaa pyydettyä ja tarvittaessa kantaa tarpeeseen vapauttaa oppilas tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä, perusopetuksen järjestämiseen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite sekä avustajapalvelun tarpeeseen.

Opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa tehtävän yhteistyön toteuttamistapoja oppilaskohtaisten tukitoimien arvioinnissa ja suunnittelussa:

Yhteistyö voidaan toteuttaa esimerkiksi konsultoimalla suoraan suullisesti tai kirjallisesti (sähköisesti) oppilashoitopalveluiden asiantuntijaa, jonka asiantuntemuksen piiriin oppilaan asia kuuluu.

Jos opettaja ei tiedä, ketä asiantuntijaa olisi tarpeen konsultoida, hän voi konsultoida koko opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten tiimiä ("OHMY-tiimi") yhteisellä konsultaatioajalla.

Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointia ja suunnittelua varten opiskeluhoitopalveluiden työntekijät tulevat tarvittaessa ja pyydettyä mukaan, jos opiskeluhoitopalveluiden työntekijä tietää etukäteen, kenen oppilaan tukitoimia tapaamisessa käsitellään ja hänelle on toimitettu lyhyt kooste oppilaan aiemmista pedagogisista tukitoimista ja tieto siitä, mihin asiaan tarvitaan opiskeluhoitopalveluiden asiantuntijan mielipidettä.

Mikäli oppilaan asiassa on tarvetta perustaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen monialainen asiantuntijaryhmä tai sellainen on jo olemassa, voidaan oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyviä asioita käsitellä myös tässä yhteydessä ja opettaja voi kirjata sovitut tukitoimet tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan. Tällaisessa tapaamisessa käsitellään siten kahta eri asiaa, jotka kirjataan kahteen eri dokumenttiin (oppilashuoltokertomus OHL 20 § / tuen toteuttamista koskeva suunnitelma POL 20 f § /muu pedagoginen asiakirja).

7.5 Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Oppimäärän rajausta voidaan tehdä vain sellaisen oppilaan kohdalla, joka saa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan opetusta erityisluokassa. Perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamista tulee hakea. Hakemukseen liitetään oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma. Valmistelijana toimii vammaisopetusta lukuun ottamatta koulun erityisopettaja ja/tai erityisluokanopettaja. Valmistelussa tulee konsultoida opetuksen tuen palvelualueen asiantuntijaa. Valmistelussa on suositeltavaa tehdä moniammatillista yhteistyötä. Koulun rehtori tekee asiasta hallintopäätöksen. Vammaisopetuksen osalta valmistelijana toimii opetuksen tuen asiantuntija ja aluepäällikkö tekee asiasta hallintopäätöksen.

Oppiaineen oppimäärän suorittamisen tilapäisestä vapautuksesta terveydentilan perusteella (enintään 4 kk) päätetään aina erillisellä aluepäällikön päätöksellä.

Oppilasta ja huoltajaa tulee kuulla ennen oppimäärän rajaamista ja oppiaineen oppimäärän tilapäisestä vapauttamisesta tehtävää hallintopäätöstä. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa

oppimäärän rajaamisen vaikutuksista oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen perusopetuksen jälkeen ja kertoa, että päättötodistukseen tulee arvosanaksi 5 (välttävä) niistä oppiaineista, joissa oppimäärää on rajattu.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain suunnitellaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain kuvataan tarkemmin luvussa 5.4.3.

7.6 Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika

7.7 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

7.8 Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto

Siirtymävaiheiden toiminta ja tiedonsiirron käytänteet ovat keskeisiä oppilaan oppimisen tukemisessa ja yhtenäisen koulupolun rakentumisessa. Rehtorin vastuulla on, että kouluun siirtyvän oppilaan osalta selvitetään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot ja suunnitellaan tarvittava yhteistyö ja oppilaan tukeminen. Koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Rehtorin vastuulla on, että koulusta lähtevän oppilaan osalta opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot kootaan ja toimitetaan vastaanottavan oppilaitoksen rehtorille. Rehtorilla ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot opiskeluhuoltotyöhön osallistuvilta. Siirtymävaiheessa tehdään yhteistyötä oppilaan ja huoltajien kanssa.

Esiopetuksen ja perusopetuksen siirtymävaiheessa on Espoossa käytössä esi- ja alkuopetuksen pedagogisen yhteistyön toimintamalli, jonka mukaisesti esiopetuksen yksiköt ja koulut tekevät yhteistyötä lukuvuoden aikana. Koulutulokkaiden tiedot siirretään oppilaan tulevaan kouluun lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmassa (LEOPS). Toisen vuosiluokan arviointikeskustelun yhteydessä tulee tarkastella oppilaan oppimisen kokonaistilannetta ja oppimisen tuen tarvetta sekä arvioida saavuttaako oppilas toisen vuosiluokan kriteerien mukaisen taitotason ja osaamisen ennen kolmannelle vuosiluokalle siirtymistä.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välisessä siirtymässä lähettävän koulun ja vastaanottavan koulun henkilöstö tekee yhteistyötä oppilaiden tietojen siirtämisessä rehtorin johdolla. Perusopetuksen päättävien oppilaiden osalta opetuksen kannalta välttämättömät tiedot siirretään siihen oppilaitokseen, jossa oppilas on aloittanut opintonsa perusopetuksen jälkeen. Päättötodistuksen liitteeksi tulostetaan keskeiset oppilaan tuen asiakirjat. Ohjauksen näkökulmasta siirtymävaiheen toiminta ja käytänteet kuvataan Espoon perusopetuksen laadukkaan ohjauksen mallissa ja koulukohtaisessa ohjaussuunnitelmassa. Lukuvuosisuunnitelmassa koulu täsmentää siirtymävaiheen käytänteet ja vastuut.

7.9 Paikallisesti päätettävät asiat

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Espoon kouluissa oppilaan tukitoimia suunnitellaan ja arvioidaan oppimisen tuen ryhmässä. Oppimisen tuen ryhmään osallistuu tapauskohtaisen harkinnan perusteella rehtori, oppilasta opettavat opettajat ja opiskeluhuollon ammattihenkilöiden edustajat. Pedagoginen asiantuntemus sekä opettajien ja opiskeluhuollon yhteistyö oppilaan tuen tarpeen varhaisessa havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja

toteuttamisessa on tärkeää. Oppilaan ja huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan tukitoimien suunnittelemiseksi, arvioimiseksi ja toteuttamiseksi.

Varhaisen puuttumisen avulla oppilaan tuen tarve havaitaan, huoli otetaan puheeksi ja tukitoimia tarjotaan mahdollisimman nopeasti koulupolun jokaisessa vaiheessa. Opettajan merkitys varhaisessa tukemisessa on keskeinen. Opettaja seuraa perustyössään oppilaan koulunkäyntiä ja oppimista. Oppilaalla on oikeus saada hänen tarvitsemaansa oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmaannuttua.

Koulujen tukirakenteissa varaudutaan joustaviin muutoksiin oppilaan äkillisen tuen tarpeen muuttumisen varalta. Rehtori vastaa tuen kohdentamista koulun tasolla.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Kodin ja koulun yhteistyön keskeiset yleiset toimintaperiaatteet on kuvattu luvussa 5.

Kun koulussa havaitaan oppilaan tuen tarve, koulun henkilöstö on viivytyksettä yhteydessä huoltajiin tuen tarpeen kuvaamiseksi ja yhteistyön aloittamiseksi, kuten varhaisen puuttumisen periaatteisiin kuuluu. Myös oppilas ja huoltajat voivat ilmaista oppilaan tuen tarpeen oppimisessa ja koulunkäynnissä.

Koulun henkilöstö on aloitteellinen yhteistyössä kotien kanssa koko tuen tarpeen ajan. Huoltaja ja oppilas otetaan mukaan oppilaan tuen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin jokaisella tuen tasolla.

7.2 Yleinen tuki

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada yleistä tukea kaikkina koulupäivinä. Laadukkaaseen opetukseen kuuluu hyvin suunniteltu ja toteutettu opetus ja sen arviointi, asianmukainen oppimisympäristö ja sen ylläpito sekä opiskeluhuollollinen työ. Yleisen tuen aikana huomioidaan oppilaiden valmiudet ja vahvuudet ja suunnitellaan sekä opetus että mahdolliset tukitoimet näiden mukaisesti. Opetusta suunniteltaessa opettaja huomioi jokaisen oppilaan omia oppimisen tarpeita ja tapoja oppia.

Yleistä tukea saavan oppilaan mahdollisista opetuksen edellyttämistä tulkitsemis- ja avustajapalveluista, muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Tällöin oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan.

7.2.1 Oppimissuunnitelma yleiseen tukeen

Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia yleisen tuen oppimissuunnitelma. Lomakepohjana käytetään Espoon tehostetun tuen oppimissuunnitelman lomakepohjaa soveltuvin osin.

Oppimissuunnitelman laativat luokanopettaja tai luokanvalvoja, tarvittaessa yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan ja muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Opiskeluhuollon ammattihenkilöitä voi tarvittaessa konsultoida suunnitelmaa laadittaessa. Oppimissuunnitelma tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen huoltajan kanssa. Oppimissuunnitelman laadinnassa sovitaan, miten huoltaja voi auttaa oppilasta saavuttamaan tavoitteet. Oppilaalle laadittu yleisen tuen oppimissuunnitelman toteutumisen arviointi- ja tarkistamisaikataulu määritetään suunnitelman laatimisen yhteydessä.

7.3 Tehostettu tuki

7.3.1 Pedagoginen arvio

Espoossa oppilaan opettajat laativat pedagogisen arvion Espoon kaupungin lomakkeelle. Prosessin vastuuhenkilöinä ovat alakoulussa luokanopettaja yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa, sekä vastaavasti yläkoulussa luokanvalvoja yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Arvion laatijat hyödyntävät tarvittaessa muiden oppilasta opettavien käsityksiä arvionsa pohjana. Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on välttämätöntä sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Tarvittaessa arvion laatimisessa on apuna myös muita asiantuntijoita.

Pedagogisessa arviossa arvioidaan oppilaan opetukseen osallistumiseen edellyttämien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalvelujen sekä erityisten apuvälineiden tarve. Näiden palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa.

Espoossa tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen sekä oppilaan palaaminen yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen oppimisen tuen ryhmän moniammatillisena käsittelynä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa. Allekirjoituksellaan rehtori vahvistaa moniammatillisen käsittelyn tuloksen. Rehtori vastaa tehostetun tuen järjestämisestä ja toteutumisesta.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Espoossa tehostetun tuen oppimissuunnitelman laatimisesta vastaavat luokanopettaja tai luokanvalvoja yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan ja muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa.

Oppimissuunnitelma laaditaan Espoon lomakepohjalle. Tarvittaessa opiskeluhoollon ammattihenkilöitä voi konsultoida suunnitelman laatimisessa.

Tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista opetukseen osallistumisen edellyttämistä tulkitsemis- ja avustajapalveluista, muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös.

Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan tehostetun tuen oppimissuunnitelmassa.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Oppilaan ja huoltajan kanssa keskustellaan siitä, miten oppilas ja huoltajat voivat osallistua tavoitteiden saavuttamiseen ja varmistetaan, että kaikki osapuolet ymmärtävät, mihin suunnitelmalla pyritään sekä milloin ja millä kriteereillä suunnitelman eteneminen tarkistetaan. Tehostetun tuen oppimissuunnitelma arvioidaan ja tarkistetaan aina tuen tarpeen muuttuessa tai vähintään kerran vuodessa.

Mikäli tehostetun tuen piirissä oleva oppilas saavuttaa asetetut tavoitteet, harkitsevat opettajat oppimisen tuen ryhmässä yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa, tuleeko oppilaan tehostettu tuki päättää ja opetus järjestää yleisenä tukena. Jos päädytään tehostetun tuen lopettamiseen, laaditaan oppilaasta pedagoginen arvio. Oppimisen tuen ryhmän moniammatillisen käsittelyn jälkeen oppilas palaa yleisen tuen piiriin. Jos arvioidaan, että oppilas tarvitsee edelleen tehostettua tukea, oppilaan oppimissuunnitelma tarkistetaan yhteistyössä huoltajan kanssa. Jos tehostetun tuen toimet eivät auta oppilasta ja ongelmat kasvavat, monimuotoistuvat tai kasautuvat, selvitetään oppilaan opetuksen järjestämisen mahdollisuutta erityisessä tuessa.

Koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulun antama tehostettu tuki.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelu on kuvattu luvussa 5.4. Yksittäistä oppilasta voidaan opettaa vuosiluokkaan sitomattomasti erityisillä opetusjärjestelyillä esimerkiksi opiskeluhuollollisena ja opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimenpiteenä. Tällöin oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma Espoon lomakepohjalle. Oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan opintokokonaisuudet (oppiaineiden tavoitteet, sisällöt ja tuntimäärät) ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys sekä aikataulu.

Erityisistä opetusjärjestelyistä tehdään hallintopäätös oppilaalle laaditun pedagogisen arvion tai selvityksen, huoltajan ja oppilaan kuulemisen sekä tarvittaessa asiantuntijalausunnon perusteella. Päätöksen jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) oppilaan tuen tasosta riippuen.

Perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilas voidaan ottaa oppilaaksi joustavan perusopetuksen opetusryhmään, minkä jälkeen hänelle laaditaan tai päivitetään oppimissuunnitelma.

Oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä. (Joustava perusopetus luvussa 5.4)

Espoossa maahanmuuttajien määräaikaisella opetuksella tarkoitetaan valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyneelle oppilaalle annettavaa määräaikaista tehostettua tukea. Kaikille maahanmuuttajien määräaikaista opetusta saaville oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa opetuksen alkamisesta. (Maahanmuuttajien määräaikainen opetus luvussa 9)

7.4 Erityinen tuki

Espoossa erityistä tukea saavien oppilaiden opetusta ja opetuksen järjestämistä kehitetään, ohjeistetaan ja koordinoidaan Suomenkielisen opetuksen tulosityksikössä eri linjojen ja vastuualueiden yhteistyönä. Erityistä tukea annetaan oppilaalle pääsääntöisesti oppilaan lähikoulussa. Jos oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset vaativat, oppilaan opetus järjestetään erityisluokalla.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laatimisen vastuuhenkilönä on luokanopettaja tai luokanvalvoja tai erityisluokanopettaja yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Pedagoginen selvitys laaditaan Espoon lomakkeelle.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on välttämätöntä tarpeiden selvittämisen, tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Selvityksen laatijat käyttävät tarvittaessa oppilasta opettavien opettajien käsityksiä esityksensä pohjana. Tarvittaessa selvityksen laatimiseen käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagoginen selvitys käsitellään aina moniammatillisena yhteistyönä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa koulun oppimisen tuen ryhmässä sekä yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Koulun rehtori hyväksyy allekirjoituksellaan pedagogisen selvityksen.

Huoltajan tai lapsen laillisen edustajan ja oppilaan kuulemisesta on oltava kirjallinen selvitys pedagogisen selvityksen liitteenä. Huoltajan ja oppilaan kuuleminen laaditaan Espoon kaupungin lomakkeelle. Huoltajan ja oppilaan kuulemistilaisuuden järjestämisestä ja kirjaamisesta vastaa rehtorin valtuuttama henkilö. Esitykseen erityisen tuen päätöksestä liitetään tarvittaessa psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai sosiaalinen selvitys pedagogisen selvityksen ja huoltajan ja oppilaan kuulemisen lisäksi. Espoossa asiantuntijalausunto vaaditaan seuraavissa erityisen tuen päätöksissä: oppimäärän yksilöllistäminen, pidennetty oppivelvollisuus, autismin kirjon opetus ja opetus toiminta-alueittain.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Espoossa erityisen tuen hallintopäätöksessä päätetään oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, erityiset apuvälineet, muut tarvittavat opetuspalvelut sekä tarvittaessa

oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden oppimäärän yksilöllistämisestä tai oppiaineen opetuksen vapauttamisesta päätetään osana erityisen tuen päätöstä.

Erityistä tukea saavan oppilaan opetukseen osallistumiseen edellyttämien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalvelujen sekä erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä tehdään hallintopäätös osana erityisen tuen päätöstä. Näiden palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan HOJKSissa.

Erityisen tuen päätös tulee tarkistaa aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen järjestämispaikan muuttuessa. Kuitenkin erityisen tuen päätös tarkistetaan 2. vuosiluokan jälkeen ja 6. vuosiluokan aikana. Myös Espooseen muuttavan erityisen tuen oppilaan päätös tarkistetaan.

Erityisen tuen tarkistaminen tehdään yhteistyössä opettajien, huoltajan, oppilaan ja opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa. Erityisen tuen tarkastamista varten on laadittava pedagoginen selvitys, joka käsitellään moniammatillisesti oppimisen tuen ryhmässä. Mikäli erityisen tuen tarvetta ei enää ole, tehdään päätös erityisen tuen lopettamisesta.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Espoossa henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatimisesta vastaavat luokanopettaja, erityisluokanopettaja tai luokanvalvoja yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. HOJKS laaditaan yhdessä oppilasta opettavien opettajien ja huoltajan, edellytystensä mukaisesti oppilaan sekä tarvittaessa koulun opiskeluhoollon asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelma kirjataan Espoon kaupungin lomakkeelle.

Kokemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä ja toimintatavoista kirjataan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämisen suunnitelmaan. Erityistä tukea saavan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityisten apuvälineiden käyttö kuvataan HOJKSissa. Tätä tietoa hyödynnetään suunnitelman toteutumista arvioitaessa. Jos erityisen tuen oppilas opiskelee osittain erityisluokalla tai muun opetuksen yhteydessä, HOJKSiin kirjataan integraation tavoitteet, arviointi ja suunnitelman tarkistamisaikataulu.

Huoltajan kanssa keskustellaan, kuinka hän voi olla oppilaan oppimisessa apuna tavoitteiden saavuttamisessa. HOJKS-keskustelussa sovitut toimintatavat kirjataan suunnitelmaan. Oppilaalle laadittu HOJKS arvioidaan aina tuen tarpeen muuttuessa tai vähintään kerran vuodessa. Suunnitelman arviointi tehdään yhdessä huoltajan ja tarvittaessa opiskeluhoollon asiantuntijoiden kanssa.

HOJKS-palaverin kokoonkutsujana toimii alakoulussa luokanopettaja/erityisluokanopettaja ja yläkoulussa luokanvalvoja/erityisluokanopettaja. Oppilaan HOJKS laaditaan lokakuun loppuun mennessä. Syksyllä

oppilaalle laadittu HOJKS tarkistetaan kevätlukukaudella. Koulun rehtori on vastuussa siitä, että oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma laaditaan asianmukaisesti. HOJKSiin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Espoossa oppiaine voidaan yksilöllistää, mikäli oppilaalla ei ole pedagogisen ja psykologisen tai lääketieteellisten selvitysten perusteella edellytyksiä selviytyä oppiaineiden keskeisten sisältöjen opiskelusta. Päätös perustuu oppilaalle laadittuun pedagogiseen selvitykseen, asiantuntijalausuntoon sekä huoltajan ja oppilaan kuulemiseen. Yksilöllistetyn opetuksen toteuttaminen kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden oppimäärän yksilöllistämisestä tai oppiaineen opetuksen vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksen yhteydessä. Muiden oppilaiden osalta oppimäärän yksilöllistämisestä tai oppiaineen opetuksen vapauttamisesta tehdään erillinen hallintopäätös.

Rehtori ja oppilaan opettaja vastaavat siitä, että oppiaineen opetuksen vapauttamista varten oppilaalle laaditaan pedagoginen arvio tai selvitys sekä huoltajan ja oppilaan kuuleminen. Oppilaan terveydentilaan liittyvien syiden perusteella tehtävä oppiaineen opetuksesta vapauttaminen edellyttää lääkärin lausuntoa. Ennen oppiaineen opetuksesta vapauttamista, oppilaan opetuksessa on kokeiltu monipuolisesti ja riittävän pitkän ajan muita oppilaan tuen tarpeeseen soveltuvia tukikeinoja. Nämä keinot kuvataan oppilaan pedagogisessa arviossa tai selvityksessä. Päätöksen oppiaineen opiskelun vapauttamisesta tekee se viranhaltija, jonka toimiin se kuuluu kulloinkin voimassa olevan lautakunnan hyväksymän opetuslainsäädäntöön perustuvan ratkaisuvallan mukaan. Oppilaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan, kuinka oppiaineen opiskelusta vapautettu oppiaine korvataan muulla opetuksella tai ohjatulla toiminnalla.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Espoossa käytetään kaikkia vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa pidennetty oppivelvollisuus. Käytettävä toteuttamistapa ja opetuksen järjestämispaikka harkitaan tapauskohtaisesti oppilaan etu huomioiden.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta ja siihen liittyvä erityisen tuen päätös tehdään Espoossa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyönä. Lapsen huoltajalle annetaan kuulemistilaisuudessa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista lapsen koulupolkuun.

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaalla on mahdollisuus vapaaehtoiseen esiopetusvuoteen varhaiskasvatuksen ryhmässä sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta. Oppivelvollisuuden suorittamisen hän aloittaa esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta. Kuusivuotiaan esiopetus

järjestetään pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen esiopetusryhmässä oppilaalle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Suunnitelman laativat esiopetusta opettava lastentarhanopettaja ja opetustoimen erityisopettaja yhdessä.

Oppilas, joka aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen kuusivuotiaana, voi tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella suorittaa myös toisen esiopetusvuoden. Tällöin oppilaalle tehdään hallinnollinen päätös koulunkäynnin aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin. Tilannetta arvioidaan yhteistyössä huoltajien, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja hoito- tai kuntoutustahojen kanssa.

Perusopetuksen 1. luokan alkaessa oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös, jossa päätetään, opiskeleeko oppilas oppiaineittain yleisen vai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti, oppiainekokonaisuuksittain tai toiminta-alueittain vai vapautetaanko oppilas jonkin oppiaineen opiskelusta kokonaan. Päätöksessä päätetään samalla lapsen opetusryhmä ja mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Pidennettyyn oppivelvollisuuteen voidaan siirtää myös silloin, kun oppilas on jo aloittanut perusopetuksessa. Tällöin siirto perustuu oppilaan tilanteen perusteelliseen uudelleen arviointiin. Oppivelvollisuutta ei tällaisessa tapauksessa pidennetä perusopetuksen loppupäästä vaan oppilas jatkaa opiskeluaan ikätasoisessa ryhmässä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvä oppiaineen opetuksesta vapauttaminen on kuvattu luvussa 7.4.4. Oppiaineita voidaan myös yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin koulukohtaisen opetussuunnitelman mukaan.

7.4.5 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan oppilaan vahvuudet. Oppimisen ohjaaminen perustuu oppilaan vahvuuksia hyödyntävään, tuen tarpeet huomioivaan ja yksilölliseen opetuksen suunnitteluun.

A) MOTORISET TAIDOT

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Samalla vahvistetaan oppilaan minäkuva ja itsetuntoa. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan fyysinen ja motorinen kehitys, terveydentila ja mahdolliset rajoitukset. Opetuksessa tulee hyödyntää ympäröivä luonto ja vuodenaajat, lähiympäristö ja lähialueen liikuntapalvelut sekä koulun tarjoamat mahdollisuudet ja resurssit.

Motoristen taitojen kehittäminen on jaettu seuraaviin osa-alueisiin: 1) motoristen taitojen suunnittelu ja ohjaus, 2) kehon tuntemus, 3) tasapaino ja koordinaatio, 4) rytmi ja 5) kestävyys ja lihasvoiman kehittäminen.

1.1 Motoristen taitojen suunnittelu ja ohjaus

- Oppilasta tuetaan ohjaamaan omaa toimintaansa.
- Oppilas oppii monipuolisesti sekä kokonais- että hienomotorisia perustaitoja.
- Oppilas kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä liikunnan harrastamiseen.

1.2 Kehon tuntemus

- Oppilas tiedostaa oman kehonsa ja sen osat.
- Oppilas hahmottaa oman kehonsa suhteessa itseensä, ympäristöönsä sekä toimintaan.
- Oppilas tiedostaa ja harjoittelee erilaisia liikkumistapoja.
- Oppilas tutustuu eri liikuntavälineisiin.

1.3 Tasapaino ja koordinaatio

- Oppilas kontrolloi omaa kehoaan.
- Oppilas oppii silmän ja käden/jalan koordinaatiotaitoja.

1.4 Rytmi

- Oppilas oppii käyttämään kehon rytmiä liikkeissään ja toiminnassaan.

1.5 Kestävyys ja lihasvoiman kehittäminen

- Oppilas harjaantuu havaintomotorisissa ja motorisissa perustaidoissaan.
- Oppilas pyrkii ylläpitämään ja kehittämään peruskuntoaan.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- perusliikuntataidot kuten kävely, juoksu, hyppy, ryömiminen, konttaaminen, keinuminen, kieriminen ja kiipeäminen
- sensomotorinen liikunta
- voiman säätelyn harjoitukset (puristaminen, tavaroiden kantaminen, nostaminen, koskettaminen)
- koordinaation harjoittelu ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikunta sekä tanssit

- pallottelu (mm. vierittäminen, heittäminen, kiinniotto, pompottaminen)
- luontoliikunta
- talviliikunta
- veteen totuttautuminen ja uintiharjoitukset
- liikunnalliset ja vuorovaikutteiset leikit

B) KOMMUNIKAATIOTAIDOT

Kommunikaatiotaitojen oppimisen tavoitteena on orientoitumisreaktion muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen luonteenomaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalle tulee olla käytettävissä vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä, joita voivat olla esimerkiksi viittomat ja osoittaminen, kuvat, kirjoitettu teksti, konkreettiset esineet ja kokonaisvaltainen kehon viestintä. Kaikessa opetuksessa ymmärretään kielen ja ajattelun merkitys, jota tuetaan eri menetelmin.

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen kehittäminen on jaettu seuraaviin osa-alueisiin: 1) kielellinen tietoisuus, 2) ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen, 3) kommunikaation keino, 4) kirjainten, sanojen ja lauseiden tunnistaminen ja käyttö.

2.1 Kielellinen tietoisuus

- Oppilaan symbolifunktion kehittyminen edistyy.
- Oppilas ymmärtää kommunikaation merkityksen ja voiman.
- Oppilas ymmärtää kielen ja kommunikaation vuorovaikutuksellisen merkityksen.

2.2 Ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen

- Oppilas ymmärtää hänelle suunnattua kommunikaatiota.
- Oppilas osaa tehdä kommunikaatioaloitteita sekä ylläpitää kommunikaatiotaan.
- Oppilas harjoittelee keskustelutaitoja.

2.3 Kommunikaation keinot

- Oppilas ymmärtää ja oppii tarvittaessa käyttämään vuorovaikutuksen tukena hänelle luontaista tapaa kommunikoida.
- Oppilas ymmärtää ja käyttää kommunikaatiomenetelmiä eri tilanteissa.

2.4 Kirjainten, sanojen ja lauseiden tunnistaminen ja käyttö

- Oppilas ymmärtää puhetta tukevien ja korvaavien menetelmien symboloivan merkityksen.
- Oppilas laajentaa käsite- ja sanavarastoaan.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- orientoituminen tilanteeseen suuntaamalla katse, keskittymällä olennaiseen ja rauhoittuminen tilanteeseen
- suualueen motoriikan aktivointi ja harjoittelu
- oman kommunikaatiokeinojen käyttäminen ja vahvistaminen eri tilanteissa
- käsitteiden harjoittelu, ylä- ja alakäsitteet
- erilaisiin kirjallisuuden muotoihin tutustuminen, kuten runot, lorut, riimittely, sadut, tietotekstit ja eri kirjallisuuden lajit
- keskustelu-, vuorovaikutus- ja ilmaisulliset leikit ja harjoitukset
- sanon äännerakenteen harjoittelu
- kirjaimiin tutustuminen eri aistien avulla ja eteneminen yksilöllisesti sanatasoiseen tunnistamiseen
- kirjaston käyttö

C) SOSIAALISET TAIDOT

Sosiaalisten taitojen oppimisen tarkoituksena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen sosiaalisissa suhteissa ja erilaisissa esineympäristöissä. Sosiaalistumisprosessia ohjaavina tekijöinä ovat oppilaan muodostama kuva ympäristöstä ja omasta itsestään sekä ympäristön häneen kohdistamat odotukset. Tunteiden kehittymisen lähtökohtana ovat tarve tuntea hellyyttä ja turvallisuutta, ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, tarve olla yhdessä muiden kanssa ja kuulua johonkin yhteisöön, tarve tutkia, kokeilla ja vaikuttaa ympäristöön, tarve oppia ja selviytyä itsenäisesti. Oppilaan itsetuntemusta tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä. Tavoitteisiin pyritään harjoittamalla sosiaalisia taitoja aluksi aikuisen ja sitten lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

Sosiaaliset taidot sisältävät: 1) vuorovaikutustaidot ja 2) itsehallinnan taidot.

3.1 Vuorovaikutustaidot

- Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.
- Oppilas etenee sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa omien edellytystensä mukaisesti.

3.2 Itsehallinnan taidot

- Oppilas oppii tekemään valintoja erilaisissa tilanteissa.

- Oppilas noudattaa sovittuja sosiaalisia sääntöjä.
- Oppilas oppii sopeutumaan muutoksiin.
- Oppilas oppii hallitsemaan ja kontrolloimaan omaa käyttäytymistään.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- vuorovaikutusharjoitteet, leikit ja pelit
- ryhmätilanteissa oleminen (istuminen paikoillaan, odottaminen, toisen huomioonottaminen)
- tottuminen koulun eri vuorovaikutustilanteisiin (välitunti, juhlat, ruokailu)
- oikean ja väärän toimintatavan tunnistaminen ja harjoittelu
- hyvät käytöstavat (kiittäminen, anteeksipyyttäminen ja tervehtiminen)
- yhteisten sääntöjen noudattaminen
- tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen
- sosiaalisissa tilanteissa sopivan käytöksen harjoittelu
- retket, kaupassakäynti ja muut koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt.

D) KOGNITIIVISET TAIDOT

Kognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan tietojen vastaanottamista, hankkimista, muokkaamista, taltioimista, mieleen palauttamista ja tiedon soveltamista sekä ongelmanratkaisua. Oppimisprosessissa on keskeistä mallista oppiminen ja jäljittelytaitojen (kielellinen ja motorinen) kehittyminen. Opetuksella pyritään siihen, että oppilas oppii oman toimintansa kautta jäsentämään hankkimaansa tietoa sekä yhdistämään asioita ja tapahtumia mielekkäällä tavalla. Oppiaineiden sisällöt voivat olla osa kognitiivisten taitojen opettelua.

Kognitiivisten taitojen osa-alueet ovat:

1) aistien stimulointi ja harjoittaminen, 2) luokittelu ja valintojen tekeminen, 3) ongelmanratkaisu ja 4) syy- ja seuraussuhteet.

4.1 Aistien stimulointi ja harjoittaminen

- Oppilas aktivoituu käyttämään eri aistejaan.
- Oppilas oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen.

4.2 Luokittelu ja valintojen tekeminen

- Oppilas oppii luokittelemaan samanlaiset ja erottelemaan erilaiset asiat/esineet.
- Oppilas oppii tekemään valintoja eri vaihtoehtojen välillä.

4.3 Ongelmanratkaisu

- Oppilas tulee tietoiseksi esineiden pysyvyydestä aistiensa avulla.
- Oppilas havaitsee ja paikallistaa esineet/asiat ja ymmärtää niiden väliset suhteet.
- Oppilas oppii käyttämään välineitä päämääräänsä pyrkiessään.
- Oppilas ymmärtää esineiden väliset suhteet, käsittelyn ja hallinnan.

4.4 Syy- ja seuraussuhteet

- Oppilas ymmärtää omien ja/tai muiden toimintojen seuraukset.
- Oppilas ennakoi tulevia tapahtumia ja niiden järjestyksiä signaalien (esim. esine, kuva, ele) avulla.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- asioiden yhteyden opettelu ja ymmärtäminen liittämällä ne arjen kokemuksellisiin tilanteisiin eri aistikanavia hyödyntämällä
- aistiharjoitteet
- kuvataiteelliset menetelmät eri aihealueiden käsittelyssä
- tietokoneavusteinen opetus
- vuodenaikojen vaihtelu ja niiden vaikutus ympäröivään luontoon eri oppiaineita hyödyntäen
- aikakäsite, kuten tunti, päivä, viikko, kuukaudet ja vuosi
- sään havainnointi
- esineiden luokittelua, vertailua ja järjestämistä toiminnallisilla menetelmin
- rakentelu ja kokoaminen
- avaruudellisten suhteiden hahmottaminen ajassa ja tilassa
- mittaaminen
- numeron tunnistaminen, lukumäärien harjoittelu ja lukujonon hahmottaminen arjen toiminnoissa (kalenteri)
- kappaleiden ja kuvioiden tunnistaminen
- tutustuminen
- juhlapäiviin ja tilaisuuksiin tutustuminen ja osallistuminen
- yleisimpiin eläimiin ja kasveihin kokemuksellisesti

E) PÄIVITTÄISET TAIDOT

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen sekä sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Opeteltuja taitoja yleistetään päivittäisiin tilanteisiin.

Päivittäisten toimintojen taidot jaetaan seuraaviin osa-alueisiin: 1) terveys ja turvallisuus, 2) arkipäivän elämän taidot, 3) asuminen ja vapaa-aika sekä 4) ympäristössä liikkuminen.

5.1 Terveys ja turvallisuus

- Oppilas toimii terveyttä ylläpitävällä tavalla.
- Oppilas huomioi vaaratilanteet.
- Oppilas oppii noudattamaan sääntöjä.

5.2 Arkipäivän elämän taidot

- Oppilas oppii itsenäiseen ruokailuun liittyviä taitoja ja maistaa/syö erilaisia ruokia.
- Oppilas oppii pukeutumiseen ja riisuutumiseen liittyviä taitoja.
- Oppilas oppii henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä taitoja.
- Oppilas noudattaa omaa päiväjärjestystään.

5.3 Asuminen ja vapaa-aika

- Oppilas osallistuu päivittäisiin askareisiin (vaatehuolto, ruoanlaitto, siivous yms.).
- Oppilas oppii soveltamaan omaksumiaan taitoja eri tilanteissa (koti, tilapäishoito, harrastukset).
- Oppilas harjaantuu käyttämään vapaa-aikaansa mielekkäästi.

5.4 Ympäristössä liikkuminen

- Oppilas harjaantuu liikkumaan omien kykyjensä mukaan.
- Oppilas tutustuu eri kulkuvälineisiin ja ympäristöihin.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- Taidoissa harjaantuminen liitetään luonnollisena osana jokapäiväisiin liikkumisiin, ruokailu-, pukeutumis- ja siisteyskasvatustilanteisiin.
- Mahdollisuuksien mukaan oppilasta ohjataan osallistumaan myös kodin ja koulun askareisiin sekä hahmottamaan eri tiloja, liikkumaan niissä ja tutustumaan lähiympäristöön ja sen luontoon.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Tukiopetus on tarkoitettu kaikkien oppilaiden avuksi silloin, kun havaitaan ensimmäiset merkit oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista.

On tärkeää, että haasteet tunnistetaan ajoissa ja oppilaan tarvitsema tuki suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa tukiopetuksen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille. Tukiopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Tarkoituksena on, että kodin ja koulun samansuuntainen tavoite lisää tukiopetuksen vaikuttavuutta. Koulu tiedottaa tarjoamistaan tukiopetusmahdollisuuksista. Koulu huolehtii tiedonvälityksestä tukiopetusta saavan yksittäisen oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Tukiopetuksen tavoitteet ja järjestelyt kirjataan tehostetun tuen aikana oppilaan oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen aikana HOJKSiin. Mikäli oppilaalle on yleisen tuen aikana tehty oppimissuunnitelma, tukiopetus ja sen tavoitteet merkitään siihen. Maahanmuuttajataustaiset oppilaat voivat saada yleisen tukiopetuksen lisäksi heille kohdennettua tukiopetusta joko suomen kielellä tai mahdollisuuksien mukaan oppilaan omalla äidinkielellä. Maahanmuuttajien tukiopetus on tarkoitettu oppilaille, joiden tuen tarve johtuu oppilaan puutteellisesta suomen kielen taidosta, koulunkäyntitaustasta tai opiskeluvalmiuksista. Tämä tukiopetus voi olla myös jatkuvaa, koko lukuvuoden kestävää toimintaa, jolle on varattu aika oppilaan työjärjestykseen.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus on oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista tukevaa työtä, johon jokaisella oppilaalla on oikeus sitä tarvitessaan ja jota annetaan tuen jokaisella tasolla. Erityisopettajan työssä painottuvat oppilaan ja oppilaiden opetuksen toteuttamisen lisäksi luokanopettajan/aineenopettajan konsultointi ja ohjaus sekä samanaikais- tai tiimiopettajana toimiminen. Osa-aikaista erityisopetusta samanaikaisopetuksena annettaessa ryhmää ohjataan niin, että ryhmän vuorovaikutus edistää kaikkien oppilaiden oppimista. Osa-aikaisen erityisopetuksen toimintamuotoja kaikilla tuen tasoilla ovat samanaikais-, pienryhmä- ja/tai yksilöopetus sekä muita koulun opettajia konsultoiva tuki. Opetus- ja toimintamuotoja vaihdellaan huomioiden oppilaan tai hänen opetusryhmänsä erilaiset tuen tarpeet.

Erityisopettaja kartoittaa suunnitelmallisesti yhdessä luokanopettajien ja aineenopettajien kanssa, ketkä tarvitsevat osa-aikaista erityisopetusta ja millaista osa-aikaista erityisopetusta tarvitaan. Oppilaan saama osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä oppimisen tuen ryhmässä. Koulu huolehtii, että osa-aikaisesta erityisopetuksesta tiedotetaan huoltajia. Huoltajan tuki osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamisessa on keskeistä.

Osa-aikainen erityisopetus yleisen tuen aikana

Osa-aikaisen erityisopetuksen aikana vahvistetaan oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin tarvitsemia perustaitoja. Oppilaan oppimisen vaikeuksiin vaikuttavia tekijöitä arvioidaan ja oppilas saa tarvittaessa osa-

aikaista erityisopetusta. Osa-aikaista erityisopetusta on myös mahdollista antaa, mikäli oppilas tarvitsee tukea erityislahjakkuutensa perusteella.

Osa-aikainen erityisopetus tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona vahvistuu. Pedagogisessa arvioissa arvioidaan oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Arvion pohjalta oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa kuvataan oppilaan tarvitseman osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja järjestäminen.

Osa-aikainen erityisopetus erityisen tuen aikana

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta erityisen tuen aikana opiskellessaan yleisopetuksen ryhmässä tai erityisluokassa. Silloin kun oppilaan opetus järjestetään yleisopetuksen ryhmässä, on osa-aikainen erityisopetus tukimuotona erityisesti samanaikaisopetuksena toteutettuna keskeinen. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Oppilaan tarvitseman osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja järjestäminen kuvataan HOJKSissa.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Avustaja- ja tulkitsemispalveluiden sekä erityisten opetusjärjestelyiden ja apuvälinepalveluiden järjestämisessä noudatetaan yhtenäistä käytäntöä.

Avustajan tuki suunnataan tavallisimmin koko opetusryhmälle. Tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Avustajapalvelut kohdennetaan koulun tasolla.

Erityistä tukea saavan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden sekä erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä.

Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista tulkitsemis- ja avustajapalveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Hakemukseen liitetään pedagoginen arvio.

Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

8. OPISKELUHUOLTO

Opiskeluhuollon tavoitteena on ehkäistä ongelmien syntymistä, turvata varhainen tuki sitä tarvitseville ja edistää kouluyhteisön yhteisöllistä toimintaa, oppilaiden osallisuutta sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Opiskeluhuollon näkökulma ulottuu kaikkeen toimintaan koulun arjessa ja ohjaa jokaisen työntekijän työskentelyä. Huoltajien osallisuudella on merkittävä vaikutus oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Opiskeluhuollon työotteena on avoin yhteistyö kotien kanssa. Yhteistyöllä tarkoitetaan aidosti yhdessä tehtävää työtä, jota ohjaa oppilaiden ja huoltajien kohtaaminen, aito kuuleminen sekä pyrkimys ymmärtää ja löytää yhdessä ratkaisuja käsiteltäviin asioihin. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

9. ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN, TOISEN KOTIMAISEN KIELEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

10. KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Espoon kouluissa arvostetaan kaikkia kieliä ja ymmärretään kielten merkitys kaikessa oppimisessa. Kaikkien oppiaineiden opetuksessa huomioidaan oppilaiden kehittyvä suomen ja muiden kielten taito. Oppilaiden kielitietoisuutta vahvistetaan tuomalla esiin kouluyhteisön jäsenten käyttämiä kieliä ja eri tiedonalojen kieliä. ***Opetustilanteissa opetusryhmän kielivariantoa voidaan hyödyntää esimerkiksi vertailemalla kieliä tai hankkimalla tietoa eri kielillä.*** Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä ja opetusjärjestelyt kuvataan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen yhteydessä.

10.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Espoo järjestää perusopetusta täydentävää erillisrahoitettua saamen kielen opetusta mahdollisuuksien mukaan.

10.2 Romanit

Espoo järjestää perusopetusta täydentävää erillisrahoitettua romanikielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetuksessa noudatetaan ***valtakunnallista*** paikallista romanikielen opetussuunnitelmaa ***ja Espoon suomenkielisen perusopetuksen linjauksia.***

10.3 Viittomakieliset

Espoossa ei järjestetä viittomakielistä perusopetusta. Espoo järjestää viittomakielen opetusta oman äidinkielen opetuksena mahdollisuuksien mukaan. Opetus järjestetään samojen periaatteiden mukaan kuin oman äidinkielen opetus.

10.4 Muut monikieliset oppilaat

Valmistava opetus

Espoo järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta inklusiivisesti esiopetuksen ja perusopetuksen luokilla sekä ryhmämuotoisesti perusopetuksessa erikseen ala- ja yläkouluikäisille.

Espoo järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta maahanmuuttotauksille esi- ja perusopetusikäisille lapsille ja nuorille. Valmistavassa opetuksessa noudatetaan kuntakohtaista valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa.

Esiopetusikäisten valmistava opetus järjestetään inklusiivisesti esiopetusryhmissä.

Vuosiluokilla 1–2 valmistava opetus järjestetään inklusiivisesti oppilaan omassa lähikoulussa. Inklusiivinen valmistava opetus toteutetaan perusopetuksen ryhmässä.

Vuosiluokilla 3–6 valmistava opetus voidaan järjestää joko oppilaan omassa lähikoulussa tai alueellisessa ryhmässä. Omassa lähikoulussa valmistava opetus voidaan järjestää joustavasti inklusiivisena perusopetuksen ryhmässä ja/tai koulukohtaisessa valmistavan opetuksen ryhmässä.

Vuosiluokilla 7–9 valmistava opetus järjestetään alueellisissa ryhmissä.

Maahanmuuttajien määräaikainen opetus

Maahanmuuttajien määräaikaisella opetuksella tarkoitetaan valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyneelle oppilaalle annettavaa määräaikaista tehostettua tukea. Koulun oppimisen tuen ryhmä arvioi valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvän oppilaan tuen tarpeet ennen yleisopetukseen siirtymistä. Mikäli ryhmä arvioi, että oppilas ei selviydy yleisopetuksessa suomen toisena kielenä opetuksen, tukiovetuksen tai muiden koulun tukitoimien avulla ikätasoaan ja edellytyksiään vastaavasti, voidaan oppilaalle hakea maahanmuuttajien määräaikaisen opetuksen tukea (MMO). Tukea voidaan poikkeuksellisesti hakea myös maahanmuuttajataustaiselle yleisopetuksen oppilaalle, mikäli oppilaan koulunkäyntitausta on rikkinainen tai hän ei ole aikaisemmin saanut tarvittavaa tukea.

Oppilas voi saada maahanmuuttajien määräaikaista opetusta enintään kahden lukuvuoden ajan. Päätös tehdään lukuvuodeksi kerrallaan. Opetuksessa noudatetaan yleisopetuksen opetussuunnitelmaa ja opetusta eriytetään oppilaan tarpeiden mukaisesti. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma. Mikäli oppilaan koulunkäyntitausta on puutteellinen, voidaan opetus järjestää erillisessä MMO-ryhmässä. Silloin oppilaalle tehdään hallintopäätös oppilaspaikan osoittamiseksi.

Oman äidinkielen opetus

Espoo järjestää perusopetusta täydentävää oman äidinkielen opetusta. Opetuksessa noudatetaan **valtakunnallista** kuntakohtaista oppilaan oman äidinkielen opetussuunnitelmaa **ja Espoon suomenkielisen perusopetuksen linjauksia**. Kun oppilas aloittaa opiskelun, hänen edellytetään osallistuvan siihen säännöllisesti koko perusopetuksen ajan. Opetus järjestetään keskitetysti eikä sitä välttämättä anneta oppilaan omassa koulussa. Opetus järjestetään pääsääntöisesti palvelualueittain.

11. KAKSIKIELINEN OPETUS

Espoossa järjestetään kaksikielistä opetusta opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan päätösten mukaisesti. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päättää oppilaaksioton periaatteista ja soveltuvuuskokeiden käytöstä.

Laajamittaista kaksikielistä opetusta eli varhaista täydellistä kielikylpyopetusta annetaan ruotsin kielessä ja muuta laajamittaista kaksikielistä opetusta englannin kielessä. Molemmissa opetusmuodoissa kieltä käytetään opetuksen välineenä ja tavoitteena on toiminnallinen kaksikielisyys.

Englanninkielinen opetus toteutetaan kokonaan englanniksi. Tämän lisäksi oppilaat opiskelevat äidinkieltä ja kirjallisuutta joko suomen kieli ja kirjallisuus tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Kaksikielisen opetuksen tuntijako noudattaa Espoon perusopetuksen tuntijakoa niillä muutoksilla, jotka opetussuunnitelman perusteet mahdollistavat äidinkielen ja kirjallisuuden ja A1-kielen tuntimäärissä.

Espoossa on mahdollista toteuttaa myös kielirikasteista opetusta opetussuunnitelman perusteissa määritellyllä tavalla.

12. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

13. VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

13.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien käytöstä päättää koulun johtokunta osana koulun tuntijakoa. Näitä tunteja voidaan jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken ja/tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittavaksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja on 6 ~~vvt~~ **vvt** vuosiluokilla 3–6 ja 5 ~~vvt~~ **vvt** vuosiluokilla 7–9.

Valinnaisia tunteja voidaan käyttää taide- ja taitoaineiden painotetun opetuksen järjestämiseen. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta on päättänyt erikseen painotetun opetuksen järjestämisestä ja siihen liittyvistä oppilaaksioton perusteista.

13.2 Valinnaiset aineet

Vuosiluokilla 4–6 tarjottavista (3 ~~vvt~~ **vvt**) ja vuosiluokilla 7–9 tarjottavista (6 ~~vvt~~ **vvt**) valinnaisaineista päättää koulun johtokunta osana koulun tuntijakoa. Valinnaisina aineina oppilaille voidaan tarjota

perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta oppiaineesta muodostuvia oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää myös painotetun opetuksen järjestämiseen.

Espoo-tunnit

Espoon omia tunteja **(2 vvt) vuosiluokilla 2–3** (~~3 vvt vuosiluokilla 1–3~~) voidaan käyttää koulun määrittelemällä tavalla edistämään jonkin oppiaineen opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Arviointi toteutetaan osana oppiaineen arviointia.

Kielisuihku

Espoo-tunneilla toteutetaan myös kielisuihkuopetusta. Oppilaat tutustuvat kielisuihkuopetuksessa koulussa opettavaan A-kieleen tai -kieliin laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Pääpaino on suullisessa kielitaidossa. Kielisuihkun tavoitteena on synnyttää kielellistä uteliaisuutta, kehittää oppilaiden kielitietoisuutta sekä motivaatiota ja kiinnostusta vieraiden kielten opiskelua kohtaan.

Tärkeää on, että oppilaat saavat positiivisia kokemuksia kielen oppimisesta ja kielitaidon karttumisesta.

13.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vapaaehtoisten kielten (A2-kieli) opetus järjestetään Espoon suomenkieliseen perusopetukseen hyväksytyn kieliohjelman ja tuntijaon mukaisesti.

Vieraiden kielten valinnaisen oppimäärän (B2-kielen) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia, ja se sisältyy valinnaisten aineiden tuntimääriin. Johtokunta päättää koulun B2-kielistä opetussuunnitelman yhteydessä.

LIITTEET (1.8.2025 alkaen)

LIITE Perusopetusta täydentävä romanikieli ja oma äidinkieli

LIITE Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

LIITE Kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttäminen

LIITE Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelma 1.8.2024 **2025**

LIITE Espoon suomenkielisen perusopetuksen tuntijako 1.8. ~~2024~~ **2025**

LIITE Espoon suomenkielisen perusopetuksen ruotsin kielikylpyopetuksen kielivalintojen tuntijako 1.8. ~~2024~~ **2025**